

บทที่ 4

การวิเคราะห์ธุรกิจเงินแชร์

จากการศึกษาถึงลักษณะการดำเนินงานของบริษัทเงินแชร์ในบทที่ 3 สามารถวิเคราะห์ถึงข้อได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้ประกอบการกับประชาชนผู้เล่นแชร์ ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจเงินแชร์ ผลดีและผลเสียของการเล่นแชร์ที่มีต่อประชาชนและระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้วิเคราะห์ถึงความคุ้มครองของกฎหมายต่อการเล่นแชร์ในปัจจุบันว่าสามารถคุ้มครองผู้ประกอบการและผู้เล่นแชร์ได้มากน้อยเพียงใด ดังจะได้กล่าวไว้ในรายละเอียดต่อไป

ข้อได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้ประกอบการกับประชาชนผู้เล่นแชร์

เนื่องจากการประกอบธุรกิจเงินแชร์ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะควบคุมและคุ้มครองผลประโยชน์ทั้งผู้ประกอบการและประชาชนผู้เล่นแชร์ ดังนั้นวิธีการเล่นแชร์ กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับในการเล่นแชร์ถูกกำหนดขึ้นได้อย่างเสรีโดยผู้ประกอบการเงินแชร์ ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวจะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับ มาตรการคุ้มครองตนเองและภาวะการแข่งขันของตลาด การดำเนินการและกฎระเบียบที่วางไว้อาจก่อให้เกิดข้อได้เปรียบเสียเปรียบขึ้นระหว่างผู้ประกอบการและผู้เล่นแชร์ เช่นถ้าผู้เข้าไปเล่นแชร์เข้าไปร่วมเล่นแชร์โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือไม่เข้าใจในกฎเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นมาอย่างเพียงพออาจทำให้ผู้เล่นแชร์นั้นถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการได้ และในขณะที่เดียวกันการกำหนดกฎเกณฑ์ในการเล่นแชร์ของผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงการแข่งขันในกลุ่มธุรกิจเดียวกัน และตลาดการเงินด้วย ถ้าวางกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดจนเกินไปจะเป็นผลให้ไม่มีใครมาเล่นแชร์ด้วย ดังนั้นกฎเกณฑ์และวิธีการเล่นแชร์ที่กำหนดขึ้นอาจมีช่องทางที่ทำให้ผู้ประกอบการเป็นฝ่ายเสียเปรียบได้เช่นกัน จากการศึกษาลักษณะการประกอบธุรกิจเงินแชร์เท่าที่ผ่านมาสามารถวิเคราะห์ถึงข้อได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้ประกอบการและประชาชนผู้เล่นแชร์ได้ดังนี้

1. ข้อได้เปรียบของผู้ประกอบการต่อประชาชนผู้เล่นแชร์

1.1 ในการเล่นแชร์กับบริษัทเงินแชร์ ผู้เล่นแชร์ในวงแชร์นั้น ๆ ไม่รู้จักกันมาก่อน

บริษัทเงินแชร์มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการจัดตั้งวงแชร์และคัดเลือกผู้เล่นแชร์ให้อยู่ในกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดก็ได้ การที่บริษัทจำเป็นต้องวางกฎเกณฑ์เช่นนี้เพื่อให้การดำเนินการจัดตั้งวงแชร์เป็นไปโดยสะดวก เรียบร้อย และรวดเร็ว และบริษัทไม่สามารถที่จะเอาใจผู้เล่นแชร์ทุก ๆ คนได้ การดำเนินการเช่นนี้จะเป็นผลดีเมื่อบริษัทกระทำไปด้วยเจตนาสุจริต แต่ถ้าบริษัทมีเจตนาที่ไม่สุจริต บริษัทจะอาศัยจุดอ่อนของการที่ผู้เล่นแชร์แต่ละคนไม่รู้จักกันไปเป็นประโยชน์ต่อบริษัท โดยบริษัท

สามารถที่จะอุปโลกน์ผู้เล่นแฮร์ขึ้นมาเองโดยใช้ชื่อของบุคคลที่เป็นพรรคพวกของตนหรือบุคคลที่ไม่มีตัวตนเข้ามาเล่นในกลุ่มแฮร์นั้นแล้วฉกฉวยผลประโยชน์จากการ เล่นแฮร์ในกลุ่มนั้นซึ่งขึ้นอยู่กับบริษัทต้องการให้เป็นไปในรูปใด เช่น

ก) บริษัทต้องการล่อใจลูกค้าที่มา เล่นแฮร์ที่ต้องการดอกเบี้ย โดยให้พรรคพวกของตนหรือบุคคลที่ไม่มีตัวตนประมูลแฮร์ในอัตราดอกเบี้ยที่สูง และสามารถนำเงินที่ประมูลได้ไปใช้หมุนเวียนในกิจการของตนหรือกิจการของบริษัทในเครือหรือนำไปให้กู้ยืมต่อ เป็นต้น

ข) ถ้าบริษัทมีการเล่นแฮร์หลายวงแฮร์ด้วยกัน บริษัทอาจล่อผู้เล่นแฮร์ที่อุปโลกน์ประมูลแฮร์พร้อมกันทุกวง เมื่อได้รับชำระค่าแฮร์จากสมาชิกแฮร์แล้วบริษัทจะปิดกิจการหนีแฮร์หรือการที่บริษัทอุปโลกน์คนขึ้นมาประมูลแฮร์ทุกครั้งที่มีการประมูลแฮร์โดยผู้เล่นแฮร์ที่แท้จริงไม่มีโอกาสประมูลแฮร์ไปใช้ บริษัทจะทำเช่นนี้จนกว่าบริษัทหมุนเงินไม่ทันจึงปิดบริษัท เล็กกิจการ ทำให้ผู้เล่นแฮร์ที่แท้จริงไม่ได้รับเงินต้นคืนทั้งจำนวนเนื่องจากการประมูลที่ผ่านมา เป็นคนที่บริษัทอุปโลกน์

1.2 การรับชำระเงินแฮร์งวดแรก

มีบางบริษัทรับชำระเงินแฮร์งวดแรกในวันที่สมัครเป็นสมาชิก เมื่อบริษัทสกัดกลุ่มแฮร์ตามประเภทของวงแฮร์ที่สมาชิกระบุไว้ได้ครบวงแล้ว บริษัทจึงแจ้งถึงวันเวลาดำเนินการประมูลแฮร์ให้สมาชิกทราบภายหลัง ซึ่งระยะเวลาที่ผู้สมัคร เล่นแฮร์จะได้ร่วมเล่นแฮร์หรือสามารถประมูลเงินไปใช้นั้นไม่แน่นอนว่าเป็นระยะเวลาสั้นเท่าไร การที่บริษัทรับชำระเงินแฮร์งวดแรกโดยที่ยังไม่กำหนดวันประมูลแฮร์นี้ทำให้บริษัทสามารถที่จะนำเงินที่ผู้เล่นแฮร์ชำระในงวดแรกไปใช้จ่ายหมุนเวียนหรือทำประโยชน์อย่างอื่นได้

1.3 การเสนอประมูลแฮร์

บริษัทได้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เล่นแฮร์โดยให้เสนอประมูลแฮร์ได้หลายวิธี เช่น มาด้วยตนเอง พนักงานของบริษัทไปรับจากผู้เสนอประมูลโดยตรง ส่งทางไปรษณีย์ ส่งตัวแทนมาประมูลแฮร์ หรือเสนอประมูลแฮร์ทางโทรศัพท์ การอำนวยความสะดวกเช่นนี้ถ้าบริษัททำด้วยความสุจริตจะเป็นผลดีต่อผู้เล่นแฮร์ที่มิงานรัดตัวไม่สามารถมาประมูลแฮร์ด้วยตัวเองได้ ขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางสำหรับบริษัทที่ฉ้อฉลไม่สุจริตอาจจะเอาเปรียบผู้เล่นแฮร์ได้ เช่น การที่ไม่ได้มาประมูลแฮร์ด้วยตนเอง ใช้วิธีเสนอประมูลแฮร์โดยทางโทรศัพท์ ส่งทางไปรษณีย์ หรือฝากพนักงานของบริษัท ซึ่งบริการรับใบเสนอประมูลแฮร์จากผู้มีสิทธิประมูลแฮร์เหล่านี้จะทำให้เจ้าหน้าที่ของบริษัทรู้ถึงอัตราดอกเบี้ยที่เสนอประมูลก่อนเวลาการประมูลแฮร์ จากประโยชน์ข้อนี้

บริษัทสามารถนำความสับสนของการเล่นประมูลแชร์ไปขายให้ผู้เล่นแชร์คนอื่นที่ร้อนเงิน หรือบริษัทให้พรรคพวกของตนประมูลแชร์ไปใช้ก่อนโดยเล่นดอกเบี้ยยที่ต่ำกว่าบุคคลอื่นเพียงเล็กน้อย ทำให้ประชาชนที่ร่วมเล่นแชร์แต่ไม่ใช่พรรคพวกของบริษัทไม่มีโอกาสที่จะประมูลแชร์ไปใช้จ่ายได้

1.4 การชำระค่าแชร์ภายหลังการประมูลแชร์

มีบางบริษัทกำหนดเงื่อนไขเวลาในการรับชำระเงินแชร์ภายหลังวันประมูลที่มีลักษณะไม่ชัดเจนทำให้ผู้เล่นแชร์เสียเปรียบได้เช่นจากการสำรวจบริษัท 1 รายการกำหนดให้ผู้เล่นแชร์ชำระเงินแชร์ทันทีที่ได้รับหนังสือแจ้งผลการประมูลแชร์ของบริษัทและบริษัทจะคิดค่าปรับกรณีชำระเงินแชร์ล่าช้าภายในกำหนดระยะเวลานับจากวันที่บริษัทได้ออกหนังสือแจ้งผลประมูลแชร์นั้น เช่น ชำระเกินกว่า 7 วัน หักร้อยละ 10 ของยอดเงินประมูลที่ได้ในงวดนั้น ๆ เป็นต้น ดังนั้นผู้เล่นแชร์มีโอกาสที่จะโดนปรับกรณีชำระเงินแชร์ล่าช้า ถ้าจดหมายแจ้งผลประมูลแชร์งวดนั้นสูญหายหรือตกค้างไม่ถึงมือผู้เล่นแชร์ ผู้เล่นแชร์จะมาโต้แย้งในภายหลังไม่ได้ว่าไม่ได้รับจดหมายแจ้งผลประมูลแชร์ เพราะบริษัทเริ่มคิดค่าปรับโดยนับจากวันที่บริษัทออกหนังสือแจ้งผลประมูลแชร์

1.5 การกำหนดอัตราค่าบริการ

จากการสำรวจพบว่าบริษัทเงินแชร์คิดอัตราค่าบริการในอัตราที่แตกต่างกัน โดยจะได้สรุปการคิดรายได้ค่าบริการจำแนกตามวิธีการเล่นแชร์ โดยในการเล่นแชร์แต่ละวิธีจะเปรียบเทียบอัตราค่าบริการที่บริษัทคิดในอัตราสูงสุดและต่ำสุด ตามตารางที่ 20 เพื่อจะได้นำไปวิเคราะห์การได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างบริษัทเงินแชร์กับผู้เล่นแชร์ได้โดยตั้งข้อสมมุติในการสร้างตารางดังนี้

1. แชร์เป็นชนิด 12 งวด ๆ ละ 1,000 บาท วงเงินแชร์ 12,000 บาท
2. ให้ดอกเบียยที่ประมูลได้เท่ากับอัตราขั้นต่ำที่บริษัทกำหนด ในที่นี้

สมมุติอัตราขั้นต่ำในแต่ละงวดเป็นดังนี้

งวดที่	1	ประมูลได้ในอัตราร้อยละ	30	ของวงเงินแชร์
"	2-4	"	"	20
"	5-7	"	"	15
"	8-9	"	"	10
"	10-11	"	"	6

3. อัตราค่าบริการขั้นสูงสุดและต่ำสุดในการเล่นแชร์แต่ละวิธีได้จากข้อ

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบรายได้ค่าบริการในการเล่นแชร์แต่ละวิธี

งวด ที่	บริษัทไม่เล่นแชร์กับลูกค้า						บริษัท เล่นแชร์กับลูกค้า						บริษัท เล่นแชร์แบบผล้ม						
	อัตราค่าบริการสูงสุด			อัตราค่าบริการต่ำสุด			อัตราค่าบริการสูงสุด			อัตราค่าบริการต่ำสุด			อัตราค่าบริการสูงสุด			อัตราค่าบริการต่ำสุด			
	(1) ร้อยละ	(2) ร้อยละ	จำนวน เงิน	(1) ร้อยละ	(2) ร้อยละ	จำนวน เงิน	(1) ร้อยละ	(2) ร้อยละ	จำนวน เงิน	(1) ร้อยละ	(2) ร้อยละ	จำนวน เงิน	(1) ร้อยละ	(2) ร้อยละ	จำนวน เงิน	(1) ร้อยละ	(2) ร้อยละ	จำนวน เงิน	
1	30	100	3,600	1	3.3	120	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	5	25	600	1	5	120	3	15	360	1	5	120	5	25	600	3	15	360	
3	5	25	600	1	5	120	3	15	360	1	5	120	5	25	600	3	15	360	
4	5	25	600	1	5	120	3	15	360	1	5	120	5	25	600	3	15	360	
5	5	33.3	600	1	6.7	120	3	20	360	1	6.7	120	5	33.3	600	3	20	360	
6	5	33.3	600	1	6.7	120	3	20	360	1	6.7	120	5	33.3	600	3	20	360	
7	5	33.3	600	1	6.7	120	3	20	360	1	6.7	120	5	33.3	600	3	20	360	
8	5	50	600	1	10	120	3	30	360	1	10	120	5	50	600	3	30	360	
9	5	50	600	1	10	120	3	30	360	1	10	120	5	50	600	2	20	240	
10	5	83.3	600	1	16.7	120	3	50	360	1	16.7	120	5	83.3	600	2	33.3	240	
11	5	83.3	600	1	16.7	120	3	50	360	1	16.7	120	5	83.3	600	1	16.7	120	
12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
รวม			9,600			1,320			3,600			1,200			6,000			3,120	
ค่าเฉลี่ย	7.2	49.22		1	8.3		3	26.5		1	8.85		5	44.15		2.6	20.5		

บังคับของบริษัทเงินแสร้งที่สำรวจ

4. สำหรับข้อ ร้อยละ (1) หมายถึง อัตราค่าบริการคิดเป็นร้อยละ
ของวงเงินแสร้งซึ่งปรากฏในข้อ
บังคับของบริษัท

ร้อยละ (2) หมายถึง อัตราค่าบริการคิดเป็นร้อยละ
ของดอกเบียแสร้งที่ประมูลได้ใน
แต่ละงวด ได้จากการคำนวณ

5. ค่าเฉลี่ย = ยอดรวมของข้อนี้ $\div$ จำนวนงวดที่คิดค่าบริการ

จากตารางที่ 20 จะเห็นว่า

ก) การที่บริษัทคิดค่าบริการจากยอดวงเงินแสร้งทำให้ผู้เล่นแสร้งเข้าใจผิด คิดว่าบริษัท
หักค่าบริการจำนวนไม่สูงนัก แต่ถ้านำเงินค่าบริการดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับดอกเบียจากการ
ประมูลแสร้งในแต่ละงวดจะเห็นว่าค่าบริการดังกล่าวที่บริษัทหักจากดอกเบียแสร้งนั้นอยู่ในอัตราที่สูง
มาก จากตารางจะเห็นว่าอัตราค่าบริการเทียบกับดอกเบียแสร้งโดยเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 49.22
และต่ำสุดร้อยละ 8.3 ของดอกเบียแสร้ง แต่ถ้าพิจารณาในแต่ละงวด ยกเว้นงวดแรก อัตราค่า
บริการสูงถึงร้อยละ 83.3 ของดอกเบียแสร้งซึ่งอัตราค่าบริการมักจะมีอัตราสูงในงวดหลัง เนื่องจากใน
งวดหลังดอกเบียแสร้งต่ำ แต่อัตราค่าบริการยังคงคิดในจำนวนที่เท่าเดิม ดังนั้นในงวดหลัง ๆ ผู้เล่นแสร้ง
จะได้รับผลเฉลี่ยคืนดอกเบียในจำนวนที่น้อยมาก

ข) บริษัทที่ได้รับค่าบริการสูงสุดคือบริษัทที่ไม่เล่นแสร้งกับลูกค้า และคิดค่าบริการในงวด
แรกสูง ซึ่งตามตัวอย่างนี้ ดอกเบียประมูลแสร้งงวดแรกบริษัทคิดเป็นค่าบริการทั้งหมด บริษัทที่เล่น
แสร้งวิธีนี้จะได้รับค่าบริการสูงสุดงวดละ 9,600 บาท ค่าบริการที่คิดหักจากดอกเบียแสร้งอยู่ใน
อัตราที่สูง โดยเฉลี่ยร้อยละ 49.22 ของดอกเบียแสร้ง ดังนั้นส่วนที่เหลือนำไปเฉลี่ยให้แก่ผู้เล่น
แสร้งทุกคนเพียงร้อยละ 50.78 ของดอกเบียแสร้งเท่านั้น การที่บริษัทที่ไม่เล่นแสร้งกับลูกค้าคิดค่า
บริการสูงกว่าการเล่นแสร้งประเภทอื่นอาจเนื่องมาจาก ในงวดแรกบริษัทไม่ได้รับเงินแสร้งไปใช้ก่อน
โดยไม่ต้องประมูล ซึ่งต่างกับการเล่นแสร้งแบบอื่นซึ่งได้รับผลประโยชน์จากการนำเงินแสร้งงวดแรก
โดยไม่ต้องเสียดอกเบียไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ก่อน เช่น ให้กู้ยืม, ผ่ากรมนาการ, ไปลง
ทุนในกิจการอื่น เป็นต้น

ค) บริษัทที่มีรายได้ค่าบริการสูงเป็นอันดับรองลงมาคือบริษัท เล่นแชร์แบบผสม คือ ค่าบริการที่ได้รับสูงสุดสำหรับการ เล่นแชร์ประเภทนี้ เท่ากับวงละ 6,000 บาท นอกจากบริษัท จะได้รับผลประโยชน์จากการรับเงินแชร์ทั้งหมดในงวดแรกโดยไม่ต้องประมูลแล้วบริษัทยังได้รับผลตอบแทนจากผลเฉลี่ยคืนดอกเบี้ยจากการร่วม เล่นแชร์กับลูกค้าในแต่ละงวดด้วย

จากข้อสังเกตดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การกำหนดอัตราค่าบริการเป็นสิทธิที่บริษัทจะ กำหนดขึ้นอย่างไรก็ได้ไม่มีกฎหมายที่แน่นอน แล้ววางเป็นกฎข้อบังคับให้ผู้ เล่นปฏิบัติตาม รายได้ ค่าบริการ เล่นแชร์นี้ เป็น เรื่องสำคัญที่บริษัทสามารถกำหนดให้บริษัทได้รับผลประโยชน์มากที่สุดได้ ซึ่งการคิดค่าบริการที่สูงเกินไปจะมีผลทำให้ดอกเบี้ยเฉลี่ยให้ผู้ เล่นแชร์ต่ำ เนื่องจากค่าบริการ จะถูกนำไปหักจากดอกเบี้ยเฉลี่ยก่อน

1.6 การวางหลักประกันของผู้ประมูลแชร์ได้

เมื่อประมูลแชร์ได้แล้วผู้ประมูลได้จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของบริษัทจนครบเสียก่อนจึงจะรับเงินไปได้ เงื่อนไขที่เป็นช่องทางให้บริษัทเงินแชร์เอาเปรียบผู้ เล่นแชร์ได้ คือ ผู้ที่ค้าประกัน หรือหลักทรัพย์ที่ค้าประกันหนี้ที่เกิดจากการประมูลแชร์ได้นั้น บริษัทจะระบุในข้อบังคับ อย่างกว้าง ๆ ว่าผู้ค้าประกันจะต้องได้รับการตรวจสอบฐานะจนเป็นที่พอใจของบริษัท หรือเป็น บุคคลที่บริษัทยอมรับฐานะการเงิน หรือมีหลักประกันที่เป็นทรัพย์สินซึ่งเป็นที่พอใจของบริษัท หรือ การพิจารณาหลักประกันชำระหนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของบริษัทที่จะพิจารณาชี้ขาดแต่เพียงผู้เดียว เหล่านี้ทำให้บริษัทมีอำนาจอย่างกว้างขวาง หากบริษัทมีเจตนาไม่ลุ่มจริต เจตนาจะไม่ส่งมอบเงิน แชร์หรือถ่วงเวลาการส่งมอบเงินแชร์ให้แก่ผู้ เล่นแชร์ บริษัทอาจจะปิดพริ้วว่าหลักประกันยังไม่ เป็นที่พอใจของบริษัทก็อาจจะเป็นได้ บริษัทอาจถือโอกาสนั้นนำเงินไปใช้ประโยชน์ในระยะ เวลาหนึ่งโดยผู้ประมูลแชร์ได้จะเป็นผู้ เสียดอกเบี้ย นอกจากนี้บริษัทยังป้องกันตนเองในการที่จะถูกฟ้อง ร้องโดยในระยะเบียดเบียนข้อบังคับของบริษัทและในใบสมัคร เป็นสมาชิกเงินแชร์จะให้ผู้ เล่นแชร์ลงลายมือ ชื่อรับทราบระเบียบของบริษัทเช่น "หากผู้ประมูลได้ยังหาผู้ค้าประกันไม่ได้ หรือยังปฏิบัติตามเงื่อนไข ของบริษัทยังไม่ครบ ผู้ประมูลได้อินยอมให้บริษัทยึดเหนี่ยวเงินที่ประมูลได้ไว้โดยไม่ เรียก รัง สิทธิและค่าเสียหายใด ๆ ทั้งสิ้น"

1.7 เงื่อนไขในการจ่ายเงินแชร์แก่ผู้ประมูลได้

เงื่อนไขในการจ่ายเงินแชร์ถูกกำหนดขึ้นโดยอิสระ บางบริษัทกำหนดระยะเวลาไว้แน่นอน แต่บางบริษัทกำหนดระยะเวลาไว้อย่างกว้าง ๆ และกำหนดไปในทางที่บริษัทได้ เปรียบมากขึ้น เช่น บริษัทจะส่งมอบเงินภายหลังจาก 72 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ประมูลได้ ทั้งนี้ผู้

ประมวลได้ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของบริษัทครบและเป็นที่ยอมรับของบริษัทแล้ว การกำหนดการจ่าย
เงินดังกล่าวไม่ได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดในการส่งมอบเงินแก่ผู้ถือหุ้น ดังนั้นถ้าบริษัทเจตนาที่จะไม่
ส่งมอบเงินแก่ผู้ถือหุ้นหรือถ่วงเวลาในการส่งมอบเงินแก่ผู้ถือหุ้นได้ ก็อาจจะทำได้โดยที่ผู้ประมวล
ได้ไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากบริษัทเนื่องจากบริษัทไม่ได้กำหนดระยะเวลาแน่นอนใน
การชำระเงินแก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่ไม่ผูกพันบริษัททำให้ผู้ถือหุ้นเสียเปรียบ

1.8 เงื่อนไขในการจ่ายผลเฉลี่ยคืนดอกเบียในแต่ละงวด

บริษัทเงินแก่ผู้ถือหุ้นส่วนมากมักจะไม่ได้กำหนดเงื่อนไขในการจ่ายผลเฉลี่ยคืน
ดอกเบียในแต่ละงวดให้แก่ผู้ถือหุ้น การไม่กำหนดเงื่อนไขดังกล่าวทำให้ผู้ถือหุ้นเสียเปรียบ
เนื่องจากไม่ส่งเงินไปผูกพันบริษัทให้จ่ายผลเฉลี่ยคืนดอกเบีย บริษัทอาจถ่วงเวลาในการจ่าย
คืนผลเฉลี่ยคืนดอกเบียได้ โดยเฉพาะในกรณีของผู้ที่ประมวลแล้วต้องจ่ายเช็คล่วงหน้า ติม
ตามจำนวนหุ้นแก่ผู้ถือหุ้นแต่ละงวด หรือกรณีที่บริษัทกำหนดให้ผู้ถือหุ้นชำระค่าหุ้นก่อนวันประมวล
แก่ผู้ถือหุ้นซึ่งต้องจ่าย ติมจำนวนหุ้นแก่ผู้ถือหุ้นไปก่อนแล้วจึงได้รับผลเฉลี่ยคืนดอกเบียจากบริษัทในภายหลัง
แต่สำหรับกรณีที่บริษัทกำหนดให้ผู้ถือหุ้นชำระค่าหุ้นแก่ผู้ถือหุ้นแต่ละงวดภายหลังวันประมวล ผู้ถือหุ้น
ก็สามารถรับชำระผลเฉลี่ยคืนดอกเบียได้ในทันทีที่ชำระค่าหุ้นแก่ผู้ถือหุ้น เนื่องจากสามารถหักกลบสหรับ
ระหว่างค่าหุ้นแก่ผู้ถือหุ้นและผลเฉลี่ยคืนดอกเบียได้

1.9 เมื่อผู้ถือหุ้นชำระเงินแก่ผู้ถือหุ้นล่าช้ากว่ากำหนด

บริษัทได้กำหนดระเบียบในการปรับหรือเรียกค่าเสียหายในกรณีที่ผู้ถือหุ้น
ชำระเงินแก่ผู้ถือหุ้นล่าช้ากว่ากำหนดไว้โดยมีอัตราความรุนแรงที่แตกต่างกันออกไป บางบริษัท
กำหนดไว้เข้มงวดเกินไปทำให้ผู้ถือหุ้นเสียเปรียบได้ เช่น ชำระช้ากว่า 3 วัน นับแต่วันประมวล
บริษัทจะปรับดอกเบี้ยแก่ผู้ถือหุ้นที่ได้รับในงวดนั้นทั้งหมด หรือบางบริษัทกำหนดการเรียกค่าเสียหาย
ไว้กว้างเกินไป เช่น การปรับหรือการคิดค่าเสียหายในกรณีดังกล่าวขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของบริษัท
ฝ่ายเดียว การกำหนดเช่นนี้ทำให้บริษัทสามารถเรียกเก็บเงินค่าเสียหายได้ตามความพอใจของ
บริษัท เช่นบริษัทอาจจะคิดค่าเสียหายน้อยในกรณีที่ผู้ถือหุ้นนั้นรู้สึกมักคุ่นหรือเป็นพรรคพวกเดียวกับ
ผู้ถือหุ้น และบริษัทอาจจะคิดค่าเสียหายด้วยจำนวนสูงในกรณีที่บริษัทไม่รู้สึกมักคุ่นกับผู้ถือหุ้น
ผู้นั้น

1.10 การโอนหุ้นหรือการลาออกก่อนครบกำหนดวงเงิน

จากการสำรวจบริษัทเงินแก่ผู้ถือหุ้นบางส่วนไม่ได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ
ของบริษัทถึงในกรณีที่มีการโอนหุ้นหรือการลาออกก่อนครบกำหนดวงเงิน และจากการสัมภาษณ์

มีบางบริษัทไม่ยอมให้มีการเลิกเล่นแฮร์ก่อนครบกำหนดวงแฮร์ การที่บริษัทไม่ได้กำหนดกฎเกณฑ์เอาไว้ และการที่บางบริษัทไม่ยอมให้มีการเลิกเล่นแฮร์นั้นเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เล่นแฮร์ที่ยังไม่ประมุขแฮร์อาจเสียเปรียบได้ คือบริษัทเหล่านี้จะกำหนดข้อบังคับไว้ข้อหนึ่งว่ากรณีผู้เล่นแฮร์ขาดส่งเงินค่าแฮร์ 2 งวดติดต่อกันถือว่าผู้นั้นลละสิทธิการเล่นแฮร์ เงินแฮร์ที่ส่งมาแล้วทั้งหมดจะตกเป็นของบริษัท ดังนั้นหากบริษัทไม่ได้วางระเบียบยอมให้ผู้เล่นแฮร์ลาออกหรือโอนสิทธิการเล่นแฮร์ได้ ผู้เล่นแฮร์ที่ยังไม่ได้ประมุขแฮร์แต่ไม่อาจส่งเงินค่าแฮร์ได้ย่อมจะเป็นผู้เสียเปรียบ เพราะบริษัทอาจตีความไปว่าขาดส่งค่าแฮร์ติดต่อกัน 2 งวด ผู้เล่นแฮร์ก็จะถูกยึดเงินแฮร์ที่ส่งไปแล้วทั้งหมด หากบริษัทยอมให้มีการลาออกหรือโอนหุ้นแฮร์ได้ เมื่อผู้เล่นแฮร์รู้ฐานะการเงินของตนเองว่าไม่อาจจะส่งเงินแฮร์อีกต่อไปก็อาจจะขอลาออกหรือโอนหุ้นแฮร์ให้บุคคลอื่นโดยตนเองมีสิทธิได้รับเงินที่ส่งไปแล้วของตนคืนมาแม้จะไม่ได้คืนทั้งหมดแต่ก็ไม่ได้สูญเปล่าทั้งจำนวน

2. ข้อเสียเปรียบของผู้ประกอบกิจการต่อประชาชนผู้เล่นแฮร์

2.1 คุณภาพของลูกค้ำ

การที่บริษัทสามารถดำเนินกิจการให้ได้ผลดีนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งคือการที่บริษัทสามารถคัดเลือกลูกค้ำที่มีคุณภาพดี สามารถส่งค่าหุ้นแฮร์ตรงเวลาทุกงวดและไม่มีการหนีแฮร์ แม้บริษัทจะใช้ความพิถีพิถันในการคัดเลือกลูกค้ำแล้วก็ตามแต่ในบางกรณีบริษัทไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าลูกค้ำได้บอกข้อเท็จจริงตามที่บริษัทต้องการหรือไม่ ซึ่งเป็นจุดที่ทำให้บริษัทเสียเปรียบ เช่นในการเล่นแฮร์บริษัทจะไม่ให้ลูกค้ำ เล่นแฮร์ในจำนวนวงและจำนวนเงินที่เกินฐานะของลูกค้ำ เพราะถ้าเล่นเกินฐานะแล้วจะทำให้ลูกค้ำไม่มีเงินเพียงพอที่จะชำระหุ้นแฮร์แต่ละงวด หรือถ้าประมุขแฮร์ไปแล้วอาจจะทำให้มีการหนีแฮร์ในที่สุด แต่เป็นการยากที่จะพิสูจน์ว่านอกจากลูกค้ำได้เล่นแฮร์อยู่กับบริษัทแล้ว ลูกค้ำยังมีการเล่นแฮร์ที่อื่นอีกหรือไม่ เช่นเล่นกับบริษัทเงินแฮร์อื่น หรือเล่นแฮร์ข้าวบ้านด้วย ดังนั้นถ้าลูกค้ำที่มีเจตนาไม่สุจริตจะไม่ให้ข้อเท็จจริงต่อบริษัท

2.2 การค้าประกันด้วยบุคคล

ก่อนที่ผู้ประมุขแฮร์ได้จะได้รับเงินประมุขไป บริษัทเงินแฮร์ส่วนมากกำหนดให้มีการค้ำประกันด้วยบุคคล การที่บริษัทส่วนใหญ่จำเป็นต้องจัดให้มีการค้ำประกันด้วยบุคคลเนื่องจากผู้เล่นแฮร์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่มีหลักทรัพย์ตามแหล่งเงินทุนอื่น ๆ ต้องการจึงต้องหันมาเล่นแฮร์ และการประกันด้วยหลักทรัพย์จะต้องมีขั้นตอนยุ่งยากและเสียเวลามากกว่าการค้าประกันด้วยบุคคลซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้เล่นแฮร์ที่ต้องการเล่นแฮร์เพื่อที่จะสามารถประมุขเงินแฮร์ไปใช้จ่ายเมื่อถึงคราวจำเป็นได้อย่างทันท่วงที แต่การค้าประกันด้วยบุคคลเป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบ

การตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบเนื่องจาก

ก) การประกันด้วยบุคคลทำให้ผู้เล่นแฮร์มีความรู้สึกผูกพันในการรับผิดชอบชำระหนี้ต่ำกว่าการประกันด้วยทรัพย์สิน เพราะถ้ามีการหนีแฮร์ผู้เล่นแฮร์ที่ประกันด้วยทรัพย์สินนั้นจะต้องสูญเสียทรัพย์สินส่วนนั้นของตนไปทั้งหมดซึ่งส่วนมากทรัพย์สินที่ค้ำประกันจะมีมูลค่าสูงกว่าหนี้สินที่มีต่อบริษัทเสมอ

ข) การค้ำประกันด้วยบุคคลทำให้ผู้เล่นแฮร์สามารถเล่นแฮร์ได้หลายวงขึ้นโดยอาจไปเล่นแฮร์กับบริษัทเงินแฮร์อื่นด้วย สำหรับผู้ค้ำประกันอาจจะไม่ใช่บุคคลคนเดียว ดังนั้นจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เล่นแฮร์เล่นแฮร์จนเกินฐานะของตน ถ้าผู้เล่นแฮร์หมุนเงินไม่ทันจะเป็นเหตุให้เกิดการหนีแฮร์หรือชำระค่าแฮร์ล่าช้าได้ ในที่สุดจะเป็นผลเสียหายแก่บริษัทอย่างร้ายแรง

2.3 การค้ำประกันด้วยเช็คลงวันที่ล่วงหน้า

บริษัทส่วนใหญ่นอกจากจะกำหนดให้ผู้ประมูลแฮร์ได้ทำค้ำประกันด้วยบุคคลแล้วยังกำหนดให้ผู้ประมูลได้เขียนเช็คลงวันที่ล่วงหน้าจ่ายชำระหนี้ค่าแฮร์ที่เหลือทั้งหมดเป็นงวด ๆ ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการหนีแฮร์อีกขึ้นหนึ่ง อย่างไรก็ตามก็ยังเป็นจุดที่ทำให้ผู้ประกอบการเสียเปรียบ กล่าวคือ การเล่นแฮร์ส่วนใหญ่หันแฮร์หันหนึ่ง ๆ นั้นจะเป็นเงินจำนวนน้อย ส่วนมากไม่เกิน 50,000 บาท แต่ในการชำระหนี้ด้วยเช็คจำนวนเงินในเช็คแต่ละใบจะต้องเกินกว่า 50,000 บาทจึงจะเป็นความอาญาสามารถแจ้งตำรวจจับดำเนินคดีได้ ถ้าต่ำกว่า 50,000 บาทจะต้องนำเรื่องฟ้องร้องเรียกหนี้คืนในทางแพ่งคือใช้วิธีฟ้องศาล ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้บริษัทจะต้องเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายสูงในการติดตามหนี้และฟ้องร้องคดี บางครั้งไม่คุ้มกับจำนวนเงินที่เป็นหนี้นั้น และในช่วงที่ฟ้องร้องคดีบริษัทยังต้องรับภาระที่จะสำรองจ่ายเงินค่าหุ้นแฮร์แทนไปก่อนด้วย

จากการวิเคราะห์ข้อได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้ประกอบการกับประชาชนผู้เล่นแฮร์สามารถสรุปได้ว่า แม้ว่าช่องทางที่บริษัทเงินแฮร์จะเอาเปรียบผู้เล่นแฮร์มีมากมายตามตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ถ้าผู้เล่นแฮร์ได้ศึกษาและรู้ถึงช่องทางเหล่านี้แล้วผู้เล่นแฮร์ก็สามารถที่จะป้องกันตนเองได้ด้วยการเข้าไปควบคุมดูแลการเล่นแฮร์อย่างใกล้ชิด และพยายามศึกษาหรือรวมกลุ่มกันระหว่างผู้เล่นแฮร์ในวงเดียวกัน ไม่ปล่อยให้บริษัทเงินแฮร์ดำเนินการไปเองโดยลำพัง แต่ในกรณีที่บริษัทเงินแฮร์เป็นฝ่ายเสียเปรียบแม้ว่าบริษัทจะพยายามป้องกันตนเองให้มากที่สุดแล้วก็ตามแต่ในบางครั้งก็เป็นการสุดวิสัยที่จะกระทำได้ เช่นกรณีที่มีลูกค้าคุณภาพไม่ดีเป็นเหตุให้มีการประมูลแฮร์ได้แล้วหนีแฮร์ขึ้นโอกาสที่จะได้รับเงินคืนมีน้อย ถ้าบริษัทมีลูกค้าประเภทนี้เป็นจำนวนมากบริษัทก็จะ

ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้เนื่องจากขาดเงินทุนหมุนเวียนที่จะต้องสำรองจ่ายเงินแשרให้แก่ผู้ที่ประมูลได้ไปก่อน

ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจเงินแשר

การประกอบธุรกิจเงินแשרมี 2 รูปแบบด้วยกันคือ ประกอบธุรกิจในรูปของบริษัทเงินแשר และประกอบธุรกิจในรูปตั้งวงแשרแบบแשרข้าวบ้านซึ่งไม่ได้กระทำในรูปนิติบุคคล ในการพิจารณาปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจเงินแשר จะพิจารณาเฉพาะบริษัทเงินแשר

ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจของบริษัทเงินแשר

จากการศึกษาลักษณะการดำเนินงาน สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของบริษัท และจากข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ในกรณีที่มีแשרล้มของบริษัทเงินแשר พอสรุปปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจของบริษัทเงินแשרได้ดังนี้

1 การคัดเลือกลูกค้า แม้ว่าบริษัทเงินแשרส่วนใหญ่จะใช้วิธีหาลูกค้าจากการชักชวนผู้ที่รู้จักกันเคยกัน แต่การหาลูกค้าโดยวิธีนี้ทำให้ตลาดเงินแשרขยายตัวไม่กว้างขวางนักจึงทำให้มีบริษัทส่วนหนึ่งหันมาใช้วิธีหาลูกค้าซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปที่บริษัทไม่รู้จักโดยอาศัยนายหน้าหรือการโฆษณา ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีการคัดเลือกลูกค้าอย่างระมัดระวังมากขึ้นกว่าลูกค้าที่รู้จักกันมาก่อน เพื่อที่จะให้ได้ลูกค้าที่มีคุณภาพดี ในการคัดเลือกลูกค้าของบริษัทมักประสบปัญหาเกี่ยวกับ

ก) การตรวจสอบฐานะทางการเงินของลูกค้าบางรายทำได้ยากลำบากลูกค้าไม่ค่อยให้ข้อมูลที่แท้จริง ถ้าบริษัทตรวจสอบอย่างเคร่งครัดลูกค้ารายนั้นก็อาจจะไม่มาติดต่อกับบริษัทอีกทำให้บริษัทเสียลูกค้าไป

ข) การที่บริษัทได้ตรวจสอบฐานะการเงินของลูกค้าพบว่าลูกค้าบางส่วนไม่น่าเชื่อถือนักซึ่งถ้าความไม่น่าเชื่อถือไม่สูงเกินไปนักบางบริษัทก็เสี่ยงที่จะรับเป็นลูกค้าของบริษัทซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกิดการโกงแשרหรือหนีแשרขึ้นเนื่องจากได้ลูกค้าที่คุณภาพไม่ดีพอ

นอกจากนี้ลูกค้าที่เข้ามาเล่นแשרกับบริษัทเงินแשרเพื่อหวังจะประมูลแשרไปใช้จำยนั้นเป็นผู้ที่ร่อนเงิน และไม่สามารถใช้บริการทางการเงินจากสถาบันการเงินในระบบได้ การคัดเลือกลูกค้าประเภทนี้บริษัทจำเป็นต้องเพิ่มความระมัดระวังในการตรวจสอบฐานะการเงินมากขึ้นในการตรวจสอบฐานะการเงินของลูกค้าบางบริษัทจ้างบุคคลภายนอกซึ่งชำนาญการตรวจสอบ

2 ลูกค้าไม่ชำระค่าแשרให้บริษัทหรือโกงแשר เป็นกรณีที่ผู้ประมูลแשרได้แล้วไม่ชำระค่าแשרหลังงวดที่ประมูลแשרได้ แม้ว่าบริษัทส่วนมากจะใช้มาตรการให้ผู้ประมูลแשרได้

เขียนเช็คลงวันที่ล่วงหน้าชำระหนี้ค่าแชร์ที่ค้างชำระทั้งหมดก่อนที่จะรับเงินแชร์ที่ประมูลได้ก็ตาม แต่ปรากฏว่าบริษัทเงินแชร์ร้อยละ 33 ของบริษัทเงินแชร์ที่สำรวจประสบปัญหาส่วนใหญ่จากการที่เรียกเก็บเงินตามเช็คไม่ได้ ตามตัวลูกหนี้ไม่พบ ทำให้บริษัทต้องรับภาระในการจ่ายเงินแชร์แทนผู้ที่ไม่ชำระค่าแชร์ไปก่อน ถ้ามีการหนีแชร์เป็นจำนวนมากจะทำให้บริษัทขาดเงินทุนหมุนเวียนในการจ่ายสำรองเงินแชร์ในที่สุด บริษัทจะไม่สามารถจ่ายเงินแชร์ให้แก่ผู้ประมูลแชร์ได้ในงวดหลัง ๆ นอกจากนี้บริษัทจะต้องรับภาระและเสียค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้และฟ้องร้องต่อศาลเป็นเงินจำนวนมากซึ่งบางครั้งไม่คุ้มกับจำนวนหนี้ที่เรียกเก็บ การติดตามเรียกเก็บเงินมักจะประสบความล้มเหลวน้อยมาก เนื่องจากการฟ้องร้องตามเช็คหากมูลค่าต่ำกว่าค่าห้ำหั่นบาทก็ฟ้องได้เฉพาะทางกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งจะต้องใช้เวลาและการเขียนเช็คในการเล่นแชร์แต่ละงวดนั้นมักจะเป็นเงินจำนวนย่อย ๆ ในบางกรณีเมื่อศาลตัดสินแล้วผู้เล่นแชร์ไม่สามารถชำระหนี้ได้ต้องถูกจำคุก ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของบริษัทที่ต้องการเงินคืนมาหมุนเวียนใช้ในกิจการต่อไป บริษัทที่ประสบปัญหานี้มักจะเป็นบริษัทที่รับบุคคลทั่วไปซึ่งมาสมัครเป็นลูกค้าเอง โดยบริษัทไม่รู้จัก หรือเป็นลูกค้าที่มีบุคคลที่เชื่อถือได้ค้ำประกัน

สาเหตุที่ผู้ประมูลแชร์ได้ไม่ชำระค่าแชร์อาจจะเป็นเนื่องจาก

- ก) ภาวะการเงินในขณะนั้นขัดสนเนื่องจากรายจ่ายสูงกว่ารายได้โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มียาได้ประจำเช่นค้าขาย ในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจอาจไม่ดี ค้าขายขาดทุนเป็นเหตุให้ไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ค่าแชร์ที่ประมูลไปแล้วได้
- ข) ผู้เล่นแชร์มีเจตนาทุจริตไม่ชำระค่าแชร์
- ค) เล่นแชร์ไวหลายวงเกินฐานะทางการเงินของตนเองเป็นสาเหตุให้หมุนเงินไม่ทัน ทำให้การชำระค่าแชร์ต้องหยุดชะงักไป ดังนั้นก่อนที่บริษัทจะรับลูกค้าเข้าเล่นแชร์ในวงใดต้องพิจารณาว่าลูกค้ายานั้นได้เล่นแชร์วงอื่นอีกด้วยหรือไม่เพื่อป้องกันไม่ให้เล่นแชร์จนเกินฐานะของตน
- ง) การที่บริษัทยอมให้ผู้ประมูลแชร์ได้ใช้บุคคลมาค้ำประกัน ทำให้ง่ายต่อการหนีแชร์เนื่องจากไม่มีภาระผูกพันด้านทรัพย์สินกับบริษัท และการค้ำประกันด้วยบุคคลทำให้ผู้เล่นแชร์สามารถเล่นแชร์ได้มากวงขึ้น โดยอาจจะไปเล่นกับบริษัทเงินแชร์อื่น ๆ ด้วย

3 ลูกค้าชำระค่าแชร์ล่าช้ากว่ากำหนด ทั้งกรณีผู้ที่ยังประมูลแชร์ไม่ได้และผู้ที่ยังประมูลแชร์ได้ไปแล้ว บริษัทต้องรับภาระค้ำประกันในการสำรองจ่ายเงินแชร์แทนผู้ที่ชำระเงินแชร์ล่าช้าไปก่อนและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้ค่าแชร์ซึ่งในบางครั้งจะไม่คุ้มกับค่า

ปรับที่บริษัทปรับเอากับผู้ชำระเงินแฮร์ล่าช้า

4 ผู้เล่นแฮร์ไม่ยอมประมูลแฮร์ มักจะเกิดในกรณีที่มีการประมูลในงวดหลัง ๆ บริษัทส่วนมากจึงใช้มาตรการแก้ไขโดยการบังคับให้ประมูลโดยการสับสลากจากผู้มีสิทธิประมูลในงวดนั้น โดยผู้ที่ถูกสับสลากได้จะต้องเสียดอกเบี้ยในการประมูลเท่ากับอัตราขั้นต่ำที่บริษัทกำหนดไว้ในงวดนั้น และบริษัทจะเก็บค่าบริการตามปกติ ในบางครั้งทำให้ผู้เล่นแฮร์ซึ่งประสงค์จะออมทรัพย์ไม่พอใจ เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยซึ่งอาจจะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร การบังคับให้ประมูลแฮร์โดยการสับสลากนี้จะเป็นผลให้บริษัทต้องเสียลูกค้าที่ประสงค์ที่จะเล่นแฮร์เป็นการออมทรัพย์ไปโดยปริยาย สาเหตุที่ผู้เล่นแฮร์ไม่ยอมประมูลแฮร์อาจเนื่องมาจาก

ก) อัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำที่จะตั้งประมูลในแต่ละงวดซึ่งบริษัทได้กำหนดไว้ในอัตราที่สูงเกินไปไม่สอดคล้องกับอุปสงค์และอุปทานในความต้องการใช้เงินของผู้เล่นแฮร์ในแต่ละงวดนั้น โดยเฉพาะในงวดหลัง ๆ ผู้มีสิทธิประมูลแฮร์ได้มักเป็นผู้ออม ดังนั้นบริษัทควรพิจารณาว่าควรกำหนดอัตราขั้นต่ำหรือไม่ ถ้ากำหนดควรจะศึกษาให้รอบคอบว่าควรกำหนดอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำในการประมูลแฮร์แต่ละงวดว่าเป็นเท่าไรเพื่อให้สอดคล้องกับอุปสงค์และอุปทานทางการเงินของผู้เล่นแฮร์ในแต่ละงวดนั้น

ข) ในวงแฮร์แต่ละวงอัตราส่วนของผู้ต้องการใช้เงินและผู้ต้องการออมเงินอยู่ในระดับที่ไม่สมดุลกัน ถ้าวงแฮร์ใดมีผู้ต้องการประมูลแฮร์ไปใช้จ่ายหรือพกร่อนเงินมีมากกว่าผู้ต้องการออมเงิน วงแฮร์นั้นจะมีการแข่งขันในการประมูลสูงทำให้อัตราดอกเบี้ยที่ประมูลได้ในงวดนั้น ๆ สูงตามไปด้วย และเป็นผลให้ผู้ประมูลได้ต้องเสียค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยเป็นจำนวนเงินที่สูงเกินไป แต่ถ้าวงแฮร์ใดมีผู้ต้องการออมเงินจำนวนมากกว่าผู้ต้องการประมูลแฮร์ วงแฮร์นั้นจะมีปัญหาเกี่ยวกับการที่ไม่มีผู้ยอมประมูลแฮร์

5 ภาระค่าประกัน ในหนังสือชี้ชวนหรือในระเบียบข้อบังคับของบริษัท เงินแฮร์ส่วนมากมักพิมพ์ข้อความเกี่ยวกับภาระค่าประกันของบริษัทในกรณีที่มีการโกงแฮร์หรือชำระค่าแฮร์ล่าช้า เช่น "บริษัทรับประกันที่จะให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้เล่นแฮร์อย่างไม่มีเงื่อนไขในทุกปัญหา เช่นลูกแฮร์หนี ชำระค่าแฮร์ล่าช้า ขาดส่งค่าแฮร์ บริษัทจะเป็นผู้รับผิดชอบทุกประการ" การที่บริษัทเงินแฮร์ได้ประกาศให้ลูกค้าทราบถึงภาระความรับผิดชอบของบริษัทเงินแฮร์เพื่อที่จะสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าว่าเงินที่นำมาเล่นแฮร์กับบริษัทจะไม่สูญหาย และผู้ที่ประมูลแฮร์ได้จะได้รับเงินที่ประมูลได้ทันทีเมื่อปฏิบัติตามเงื่อนไขของบริษัทแม้ว่าในวงแฮร์นั้นผู้เล่นแฮร์คนหนึ่งคนใดจะโกงแฮร์หรือชำระค่าแฮร์ล่าช้ากว่ากำหนดก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วบริษัทเงิน

แชร์ไม่ได้กัน เงินสำรองไว้อย่างเพียงพอสำหรับภาระค่าประกันในการสำรองจ่ายค่าแชร์ไปก่อน เมื่อลูกค้า โกงแชร์หรือชำระค่าแชร์ล่าช้า ดังนั้นเมื่อมีการโกงแชร์หรือไม่ชำระค่าแชร์ตามกำหนด บริษัทจะต้องสำรองจ่ายไปจนถึงจุด ๆ หนึ่งซึ่งบริษัทขาดเงินทุนหมุนเวียนไม่สามารถที่จะสำรอง จ่ายเงินแชร์ได้อีกต่อไป ทำให้บริษัทไม่สามารถจ่ายเงินแชร์แก่ลูกค้ารายอื่น ๆ ที่ประมูลได้และ ปฏิบัติครบตามเงื่อนไขของบริษัทแล้ว เป็นสาเหตุให้ผู้ประมูลได้ต้องฟ้องร้องบริษัทว่าบริษัทโกงแชร์ ดังปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันอยู่เนือง ๆ และในที่สุดก็จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลภายนอก ขาดความเชื่อถือในบริษัทเงินแชร์ต่อไปอีกด้วย นับว่าเป็นผลเสียต่อบริษัทเงินแชร์อย่างร้ายแรง

6 การควบคุมภายในของบริษัท เนื่องจากการประกอบธุรกิจเงินแชร์เป็น ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเงินเป็นจำนวนมาก ดังนั้นถ้าบริษัทมีระบบการควบคุมภายในที่ไม่รัดกุมเพียงพอจะเป็นการเปิดช่องทางให้เกิดการทุจริตขึ้นภายในบริษัทได้ซึ่งจะเป็นผลเสียหายต่อบริษัทอย่าง ร้ายแรง บริษัทเงินแชร์หลายรายด้วยกันต้องประสบความล้มเหลวในการประกอบธุรกิจเนื่องจาก เจ้าหน้าที่ภายในบริษัททุจริต การควบคุมไม่ทั่วถึง ทำให้บริษัทขาดเงินทุนหมุนเวียนมาใช้จ่าย ในกิจการ

7 บริษัทหาลูกค้าได้น้อย เนื่องจากรายได้หลักของบริษัทเงินแชร์คือค่าบริการ ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณของวงแชร์และจำนวนเงินของวงเงินแชร์ของแต่ละวง ถ้าบริษัทใดหาลูกค้าได้น้อยจะทำให้รายได้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายประจำของบริษัท ซึ่งสามารถวิเคราะห์ถึงปัญหาที่ทำให้ลูกค้า ของบริษัทน้อยและตลาดเงินแชร์ไม่กว้างขวางเท่าที่ควรได้ดังนี้

ก) วิธีการเล่นแชร์ กฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับในการเล่นแชร์ของแต่ละ บริษัทแตกต่างกันออกไป ไม่อยู่ในแนวเดียวกัน ทำให้ลูกค้าที่เข้ามาเล่นแชร์เกิดความสับสนไม่ แน่ใจว่าควรจะไปเล่นแชร์กับบริษัทใดจึงจะได้รับผลประโยชน์มากที่สุด และเป็นช่องทางให้ บริษัทที่ตั้งขึ้นมาเพื่อเจตนาฉ้อโกงประชาชนวางระเบียบการเล่นแชร์ที่เคร่งครัดน้อยกว่าบริษัทเงิน แชร์ทั่วไป และอัตราการคิดค่าบริการจะน้อยกว่าบริษัทอื่น ทำให้ประชาชนหันมาเล่นแชร์กับ ตนมากขึ้น เมื่อสับโอกาสบริษัทดังกล่าวจะปิดบริษัทแล้วหนีไป

ข) ข้าราชการเงินแชร์ โกงแชร์หรือล้มเลิก ซึ่งเคยปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือธุรกิจเงินแชร์ที่จัดตั้งในรูปบริษัท บริษัทเงินแชร์ซึ่งดำเนินการอยู่ จึงประสบปัญหาเกี่ยวกับปริมาณลูกค้าลดน้อยลงกว่าเดิม เนื่องจากลูกค้ารู้สึกไม่มั่นใจในความปลอดภัยของเงินที่ตนนำไปร่วมเล่นแชร์ เว้นแต่ผู้ที่ร่อนเงินจริง ๆ จึงจะเข้าร่วมเล่นแชร์กับบริษัทซึ่ง ลูกค้านี้มักจะเป็นลูกค้าที่คุณภาพไม่ดีอาจก่อปัญหาให้กับบริษัทในภายหลังได้

ค) การที่บริษัทวางกฎเกณฑ์ในการค้าประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สินก่อนที่ผู้ประมูลแชร์ได้จะรับเงินค่าแชร์ไป ทำให้ผู้เล่นแชร์รู้สึกว่า เป็นการยุ่งยากและเสียเวลาไม่เหมือนกับการเล่นแชร์แบบแชร์ชาวบ้านซึ่งไม่ต้องมีการค้าประกันใด ๆ ทั้งสิ้น ทำให้ความนิยมในการเล่นแชร์กับบริษัทเงินแชร์ลดน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากผู้เล่นแชร์ส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่ไม่มีหลักทรัพย์ตามที่แหล่งเงินทุนอื่น ๆ เรียกร้องสิ่งต้องห้ามมา เล่นแชร์และต้องการให้บริษัทเงินแชร์จ่ายเงินที่ประมูลได้อย่างรวดเร็วและไม่มีข้อผูกพัน

ง) การที่ไม่มีกฎหมายออกมาควบคุมกฎเกณฑ์การเล่นแชร์และคุ้มครองผู้ประกอบการและผู้เล่นแชร์ ทำให้ประชาชนที่ต้องการเล่นแชร์หันไปเล่นแชร์แบบแชร์ชาวบ้านดั้งเดิม เพราะไม่เชื่อถือว่าบริษัทเงินแชร์มั่นคงดังที่บริษัทโฆษณาไว้ และผู้ประกอบการต่างก็วางกฎเกณฑ์และระเบียบการเล่นแชร์โดยอิสระไม่อยู่ในแนวเดียวกัน เกิดบริษัทเงินแชร์ที่ดั่งขึ้นโดยเจตนาฉ้อโกงหลอกลวงประชาชนขึ้นเพราะไม่มีกฎหมายควบคุม

จ) การลงทุนในวงเงินแชร์แม้ว่าจะให้ผลตอบแทนสูงกว่าการฝากเงินในสถาบันการเงินในระบบ แต่ผู้ลงทุนต้องเสียเวลาในการติดตามมากกว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้ที่มีงานรัดตัวจะไม่ค่อยมีเวลาติดตาม ดังนั้นผู้ลงทุนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าดอกเบี้ยที่ได้จากการเล่นแชร์สูงกว่าการฝากเงินกับสถาบันการเงินในระบบก็จริง แต่ไม่คุ้มกับเวลาที่ต้องเสียไป นอกจากนี้ผลตอบแทนที่ได้รับจากการเล่นแชร์กับบริษัทเงินแชร์ไม่สูงเท่าที่ผู้เล่นคาดว่าตนควรจะได้เพราะบริษัทหักเงินค่าบริการจากยอดดอกเบี้ยที่ประมูลได้แล้วจึงจะเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้เล่นแชร์ทุกครั้งที่มีการประมูลทั้งนี้เพื่อเป็นค่าตอบแทนความเสี่ยงในการค้าประกันวงแชร์ของบริษัท

อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์บริษัทร้อยละ 14.8 ของบริษัทที่สำรวจไม่ประสบปัญหาในการประกอบธุรกิจเงินแชร์ เพราะเป็นบริษัทที่รับลูกค้าเฉพาะที่บริษัทรู้จัก และทราบฐานะการเงินดีโดยบริษัทเป็นฝ่ายชักชวนให้มาเล่น หรือต้องมีบุคคลที่บริษัทรู้จักดีค้าประกัน บริษัทเหล่านี้จะไม่มีปัญหาเรื่องลูกค้าชำระค่าแชร์ล่าช้า หรือไม่ชำระค่าแชร์ แต่ตลาดเงินแชร์จะจำกัดวงแคบเฉพาะในหมู่คนที่รู้จักเท่านั้น ดังนั้นบริษัทจะประกอบธุรกิจได้ก้าวหน้าเพียงไรขึ้นอยู่กับความกว้างขวางของผู้จัดการหรือผู้ประกอบการของบริษัท

ผลดีและผลเสียของการเล่นแชร์

1. ผลดีของการเล่นแชร์

ในการวิเคราะห์ผลดีของการเล่นแชร์นี้จะอยู่ภายใต้ข้อสมมุติว่า การเล่นแชร์ในแต่ละวงแชร์นั้นดำเนินไปด้วยความสุจริต ตรงไปตรงมาจึงจะก่อให้เกิดผลดี ดังต่อไปนี้

1.1 เป็นแหล่งเงินทุนของธุรกิจรายย่อย ในฐานะเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนที่สำคัญ จากการสำรวจของอเล็ก โรเซนทาล (Alek A Rozental) ธุรกิจรายย่อยอาศัยการเล่นแชร์เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนถึงร้อยละ 40.82 ของปริมาณธุรกิจที่สำรวจทั้งหมด และจากการสำรวจลูกค้าบริษัทเงินแชร์ที่ทำการสำรวจเป็นนักธุรกิจถึงร้อยละ 42 ของจำนวนผู้เล่นแชร์ทั้งหมด ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากสถาบันการเงินในระบบมักจะหลีกเลี่ยงการอำนวยความสะดวกเพื่อการเกษตรหรืออุตสาหกรรมรายย่อย หรือแม้แต่ผู้ส่งออกรายย่อย ทั้งนี้เพราะกิจการเหล่านี้มีความเสี่ยงสูง การเล่นแชร์เป็นหน่วยหนึ่งของตลาดเงินซึ่งอยู่กึ่งกลางระหว่างสถาบันการเงินในระบบและนายทุนเงินกู้ในตลาดการเงินนอกระบบ ผู้ที่ไม่สามารถที่จะใช้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินได้อันเนื่องมาจากสาเหตุใดก็ตามจะหันมาเล่นแชร์ก่อนที่จะหันไปกู้เงินจากเจ้าหนี้เงินกู้ซึ่งจะต้องเสียดอกเบี้ยสูงกว่าการเล่นแชร์ ดังนั้นการอาศัยเงินทุนหมุนเวียนจากการเล่นแชร์จะทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินกิจการไปได้อย่างราบรื่นไม่ประสบปัญหาชะงักงันเมื่อไม่สามารถพึ่งแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินในระบบได้ แม้ว่าดอกเบี้ยจากการเล่นแชร์จะสูงกว่าการกู้เงินจากสถาบันการเงินในระบบก็ตาม อย่างไรก็ตามผลดีในขั้นนี้จะขึ้นอยู่กับภาวะการค่าของผู้เล่นแชร์ด้วย เพราะถ้าภาวะการค่าดีก็จะสามารถชำระเงินแชร์ที่ประมูลได้ในแต่ละงวดได้ตามกำหนดเวลาที่จะต้องชำระ แต่หากภาวะการค่าไม่ดีอาจเป็นผลเสียเพราะจะไม่สามารถชำระเงินแชร์ที่ประมูลได้ในแต่ละงวดตามกำหนดเวลาและสิ่งผลกระทบให้แชร์ล้มเป็นวงกว้างดังจะได้อธิบายไว้โดยละเอียดในเรื่องผลเสียของการเล่นแชร์

1.2 สามารถนำเงินไปใช้ได้ทันเหตุการณ์ ในการประกอบธุรกิจการค้าจะต้องมีเงินสำรองจำนวนหนึ่งไว้ใช้จ่ายในกรณีฉุกเฉิน เช่น หมุนเงินไม่ทัน หรือต้องการนำเงินไปใช้ในธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง ใครเป็นผู้ลงทุนก่อนจะได้กำไรมากกว่า ซึ่งถ้าอาศัยเฉพาะจากสถาบันการเงินในระบบจะไม่ทันเหตุการณ์เนื่องจากต้องผ่านขั้นตอนยุ่งยากก่อนที่จะมีการอนุมัติให้มีการกู้เงินได้ ดังนั้นการเล่นแชร์จะเป็นแหล่งเงินทุนแหล่งหนึ่งที่สามารถนำเงินไปใช้ได้ทันที่วงที่และในวงที่ยังไม่ประมูลก็จะได้รับเงินปันผลเป็นดอกเบี้ยซึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารอีกด้วย

1.3 ก่อให้เกิดการสร้างงานขึ้นในประเทศ อุตสาหกรรมในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมโดยคิดเป็นร้อยละ 93 ของโรงงานที่จดทะเบียนทั้งสิ้น 30,288 โรง ทั้งนี้ไม่รวมโรงสี โรงเลื่อย โรงพิมพ์ โรงน้ำแข็ง และโรงงานไม้แป้นอุตสาหกรรม¹ ซึ่งเป็น

¹ ณรงค์ชัย อัครเศรณี : สินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ประชาชาติธุรกิจวัน

เครื่องแสดงให้เห็นว่าคนงานส่วนใหญ่ของประเทศจะทำงานในอุตสาหกรรมขนาดย่อมเหล่านี้ และอุตสาหกรรมดังกล่าวก็คืออาศัยเงินทุนที่สำคัญคือจากการเล่นแชร์ (สืบเนื่องจากเหตุผลในข้อ 1.1) ดังนั้นถ้าธุรกิจเหล่านี้ดำเนินกิจการไปด้วยความราบรื่นไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับแหล่งเงินทุนแล้ว จะเป็นผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีงานทำไปด้วย ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมั่นคงยิ่งขึ้น เนื่องจากประชาชนมีงานทำไม่เกิดภาวะการว่างงาน

1.4 ลักษณะการชำระหนี้เงินแชร์ที่ประมูลได้ การชำระหนี้เงินแชร์ที่ประมูลได้

จะเป็นไปในลักษณะผ่อนชำระหนี้โดยจะจ่ายดอกเบี้ยทั้งหมดในงวดที่ประมูล (เป็นลักษณะของการเล่นแชร์แบบดอกหัก หรือดอกกลับ) หรือชำระทั้งต้นทั้งดอกในแต่ละงวด (เป็นลักษณะของการเล่นแชร์แบบดอกตาม) ตีกว่าการชำระหนี้เงินกู้ทั้งจากสถาบันการเงินในระบบหรือนายทุนเงินกู้ในตลาดเงินนอกระบบ ซึ่งเวลาชำระหนี้จะชำระแต่ดอกเบี้ยอย่างเดียว เงินต้นยังคงมีอยู่จนกว่าจะหามาชำระได้หมดงวดเดียว

1.5 ข้อดีเมื่อเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งแยกพิจารณาออกเป็น 2 ด้าน คือด้านระดมเงินออม และด้านการกระจายสินเชื่อ ดังนี้

ก) ด้านระดมเงินออม การเล่นแชร์เป็นแหล่งระดมเงินออมที่สำคัญแหล่งหนึ่ง โดยเฉพาะการระดมเงินออมจากผู้มีรายได้น้อยจนถึงระดับปานกลางและเป็นคู่แข่งของธนาคารพาณิชย์ที่จะดึงผู้ออมจากธนาคารพาณิชย์โดยเฉพาะประเภทเงินฝากสะสมทรัพย์ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของเงินฝากต้นทุนต่ำของธนาคารพาณิชย์ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการออมจากการเล่นแชร์ดีกว่าการออมทรัพย์กับธนาคารดังนี้

(1) ได้รับผลตอบแทนสูง สำหรับกลุ่มผู้ที่มีเงินเหลือใช้หรือต้องการได้รับผลตอบแทนจากดอกเบี้ยก็อาจเล่นแชร์เพื่อรับดอกเบี้ยในแต่ละงวดโดยเฉพาะถ้าถือจนถึงงวดสุดท้ายโดยไม่ประมูลแชร์จะได้รับดอกเบี้ยสูงกว่าการนำเงินไปฝากธนาคาร ทั้งนี้เนื่องจากอัตราผลตอบแทนจากดอกเบี้ยของการเล่นแชร์ไม่ถูกควบคุมโดยอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่กฎหมายกำหนดไว้สามารถขึ้นลงได้ตามอุปสงค์และอุปทาน การเล่นแชร์จึงเป็นการลงทุนที่ผู้ลงทุนมีโอกาสที่จะได้รับอัตราผลตอบแทนที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารและอัตราเงินเฟ้อได้ตลอดเวลา

(2) สภาพคล่องสูง ในการเล่นแชร์ผู้เล่นสามารถที่จะเลือกที่จะเป็นผู้กู้หรือผู้ให้กู้ในแต่ละงวดของการเล่น เมื่อผู้เล่นแชร์เลือกเป็นผู้กู้ก็สามารถกู้เงินวงเงินที่ตนลงไปได้โดยการประมูลแชร์ ซึ่งเข้าลักษณะของการเบิกเงินเกินบัญชีของธนาคารพาณิชย์ ในกรณีที่ผู้เล่นแบบผู้ให้กู้ก็ได้ผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยเป็นจำนวนสูง ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์จะแบ่งแยกระหว่างผู้ออมทรัพย์และผู้กู้ออกจากกันโดยเด็ดขาด ดังนั้นผู้ออมไม่จำเป็นต้องได้เป็น

ผู้กู้ เช่นเบิกเงินเกินบัญชีธนาคาร การที่จะขอเบิกเงินเกินบัญชีธนาคารนั้นต้องขออนุมัติจากธนาคารต่างหาก

(3) สามารถเลือกเวลาในการใช้เงินได้ การฝากเงินกับสถาบันการเงินกับการเล่นแชร์มีจุดประสงค์อย่างเดียวกันคือ ต้องการให้ได้มาซึ่งเงินจำนวนหนึ่งในวงเงินที่ไม่มากนักในอนาคตอันใกล้ ข้อได้เปรียบของการเล่นแชร์คือ ผู้เล่นแชร์สามารถเลือกเวลาที่จะได้เงินจำนวนที่ต้องการมา ณ. เวลาที่เหมาะสมกับสภาวะการเงินของตนไม่เหมือนกับการฝากเงินกับสถาบันการเงินซึ่งต้องรอนจนกระทั่งรวบรวมเงินฝากได้ครบเสียก่อน

ข) ด้านการกระจายสินเชื่อ การเล่นแชร์จะเป็นแหล่งกระจายสินเชื่อไปในขณะเดียวกับการระดมเงินออมด้วย การกระจายสินเชื่อจากการเล่นแชร์นี้จะมีบทบาทสำคัญทางด้านสินเชื่อส่วนบุคคลและสินเชื่อธุรกิจรายย่อย ธุรกิจเงินแชร์สามารถกระจายสินเชื่อให้แก่ผู้บริโภคและธุรกิจรายย่อยได้ดีกว่าธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้เนื่องจาก

(1) กรณีของสินเชื่อเพื่อการบริโภค การขยายสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทางด้านนี้มักจะถูกจำกัดโดยนโยบายควบคุมสินเชื่อของธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยการควบคุมสินเชื่อของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าโดยการอาศัยสินเชื่อหรือซื้อแบบผ่อนส่งให้อยู่ในขอบเขตที่จำกัด ธนาคารพาณิชย์จึงไม่สามารถขยายสินเชื่อประเภทนี้ตามความต้องการของผู้บริโภคได้ ผู้บริโภคจึงต้องหันไปพึ่งการเล่นแชร์แทน

(2) ในกรณีของสินเชื่อที่ให้แก่ธุรกิจรายย่อยโดยเฉพาะธุรกิจค้าปลีก ธนาคารพาณิชย์ไม่ค่อยขยายสินเชื่อให้ธุรกิจประเภทนี้อยู่แล้ว เนื่องจากมีความเสี่ยงสูง ผู้ประกอบธุรกิจประเภทนี้ไม่มีหลักทรัพย์มาวางค้ำประกันเงินกู้ ค่าใช้จ่ายในการบริหารสินเชื่อประเภทนี้สูงเพราะวงเงินกู้แต่ละรายต่ำ การเล่นแชร์จึงมีบทบาทต่อธุรกิจเหล่านี้

1.6 ข้อดีเมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจการกู้ยืมในตลาดการเงินนอกระบบ ซึ่งแยกพิจารณาออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านผู้ออม และด้านผู้ต้องการกู้ยืมเงิน

ก) ด้านผู้ออม ผู้ออมในธุรกิจเงินแชร์หมายถึงผู้ที่เข้ามาร่วมเล่นแชร์โดยหวังดอกเบี้ย บุคคลเหล่านี้มักจะเล่นแชร์ไปจนถึงมีผลสุดท้ายหรือรองสุดท้าย ส่วนผู้ออมในธุรกิจการกู้ยืม จะเป็นบุคคลที่มีเงินส่วนเกินจำนวนหนึ่งนำไปปล่อยกู้โดยตนเองทำตัวเป็นนายทุนเงินกู้ หรือนำเงินไปลงทุนในธุรกิจแชร์น้ำมันซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูง ในช่วงปี พ.ศ. 2526-2527 โดยบุคคลเหล่านี้หวังผลตอบแทนดอกเบี้ยในจำนวนที่สูง การเล่นแชร์มีผลดีว่าการนำเงินไปให้กู้ยืมหรือนำเงินไปลงทุนในธุรกิจแชร์น้ำมันดังนี้

(1) ความเสี่ยงภัย ในการที่จะได้เงินต้นคืนเมื่อเกิดกรณีการโกงกันขึ้น การเล่นแชร์มีความเสี่ยงภัยน้อยกว่าการนำเงินไปให้ผู้อื่นกู้ยืม หรือนำเงินไปลงทุนใน

ธุรกิจแชร์น้ำมันทั้งนี้เนื่องจากการเล่นแชร์เป็นการเล่นของกลุ่มบุคคล มีการชำระเงินเป็นงวด ๆ และผลัดกันประมูลเงินแชร์ไปใช้ในแต่ละงวดนั้น ดังนั้นความเสี่ยงที่จะได้รับเงินเล่นแชร์คืนมายน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับว่ามีการโกงแชร์เกิดขึ้นในงวดใด

ตัวอย่างเช่น แชร์ 12 งวด ๆ ละ 1,000 บาท วงเงินแชร์ 12,000 บาท ถ้าผู้ประมูลแชร์ได้คนที่ 5 หนีแชร์ และถ้าท้าวแชร์หรือบริษัทเงินแชร์ไม่รับค่าประกันการหนีแชร์หรือโกงแชร์ และการประมูลเริ่มมีตั้งแต่งวดที่ 2 เล่นแชร์วิธีแชร์ดอกกลับ

- ผลของการหนีแชร์ทำให้ - ผู้ประมูลแชร์ได้แล้วตั้งแต่งวดที่ 2-4 จะไม่เสียผลประโยชน์เพราะได้ประมูลวงเงินแชร์ไปใช้แล้วหลังจากนั้นเพียงแต่มีหน้าที่ชำระหนี้ค่าแชร์เป็นรายงวดเท่านั้น
- ผู้ที่ยังไม่ประมูลแชร์จะเสียผลประโยชน์คนละ 1,000 บาท เนื่องจากผู้ประมูลคนที่ 5 หนีแชร์และนำเงินที่ผู้เล่นแชร์ทุกคนส่งค่าแชร์ในงวดที่ 5 ไป
  - วงเงินแชร์ตั้งแต่งวดที่ 6-12 จะเปลี่ยนเป็น 11,000 บาท เนื่องจากผู้เล่นแชร์หายไป 1 คน ดังนั้นผู้เล่นแชร์คนที่ 6-12 จะได้รับเงินต้นคืนเพียง 11,000 บาท
  - แต่ถ้าหลังจากงวดที่ 5 จะล้มเลิกการเล่นแชร์ไม่ประสงค์จะเล่นต่อ ผู้เล่นแชร์ที่ยังไม่ได้ประมูลจำนวน 7 คน (คนที่ 6-12) จะต้องเรียกเงินจากผู้ประมูลแชร์ได้คนที่ 2-4 และจากท้าวแชร์ซึ่งรับเงินวงแชร์งวดแรกไปโดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย
- ดังนั้นท้าวแชร์และผู้ประมูลได้คนที่ 2-4 ยังมีภาระหนี้สินที่จะจ่ายในงวดที่ 6-12 เป็นเงินทั้งสิ้น $= 4 \times 7 \times 1,000 = 28,000$ บาท
- ดังนั้นผู้ยังไม่ประมูลคนที่ 6-12 จำนวน 7 คน จะได้รับส่วนเฉลี่ยคืนคนละ $28,000 \div 7 = 4,000$ บาท
- ดังนั้นคนที่ 6-12 ได้คืนเงินต้นเพียง 4,000 บาท ทั้งที่เขาส่งเงินไปแล้ว 5,000 บาท ดังนั้นเขาจะเสียผลประโยชน์ไป 1,000 บาท

ความเสี่ยงภัยที่จะได้รับเงินต้นคืนจากการเล่นแชร์จะขึ้นอยู่กับว่าผู้เล่นแชร์นั้นประมูลแชร์แล้วหรือยัง ถ้าประมูลแชร์ไปใช้แล้วจะหมดความเสี่ยงภัย แต่ถ้ายังไม่ประมูลแชร์จะได้รับเงินต้นคืนไม่

เต็มจำนวน แต่ไม่สูญเสียเงินต้นที่จ่ายไปทั้งก่อน แต่สำหรับการที่นำเงินไปให้ผู้อื่นกู้ยืมหรือนำเงินไปลงทุนในแชร์นั้น เมื่อเกิดการโกงกันขึ้นจะสูญเสียเงินต้นทั้งหมด เนื่องจากขึ้นอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียวคือผู้ที่รับเงินกู้ขึ้นไปว่าจะซื่อสัตย์เพียงใด

(2) ภาระในการติดตามทวงถามหนี้ ผู้ที่เล่นแชร์จะไม่เป็นผู้ที่ต้องรับภาระติดตามหนี้เนื่องจากภาระนี้ท้าวแชร์หรือบริษัทเงินแชร์เป็นผู้รับผิดชอบ ผู้เล่นแชร์จึงไม่ต้องเสียเวลาเพื่อภาระนี้ แต่ถ้าเป็นนายทุนเงินกู้ เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามที่กำหนดผู้ให้กู้จะต้องรับภาระติดตามหนี้ทั้งหมดทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง

(3) การค้ำประกันหนี้อันอาจเกิดขึ้น โดยปกติแล้วบริษัทเงินแชร์จะเป็นผู้รับภาระค้ำประกันหนี้อันอาจเกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ชำระค่าแชร์ตามกำหนดหรือการหนีแชร์โดยบริษัทเงินแชร์จะสำรองจ่ายเงินให้ไปก่อน ดังนั้นผู้เล่นแชร์มีความมั่นใจมากขึ้นที่จะได้รับเงินต้นและผลประโยชน์คืนทั้งหมด แต่สำหรับการให้กู้ยืมเงินหรือการนำเงินไปลงทุนในธุรกิจแชร์นั้นไม่มีภาระค้ำประกันนี้ ขึ้นอยู่กับความเชื่อใจในตัวบุคคลเท่านั้น

ข) ด้านผู้ต้องการกู้ยืมเงิน

(1) อัตราดอกเบี้ย ในการเล่นแชร์อัตราดอกเบี้ยขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของการใช้เงิน ผู้ที่ต้องการประมูลแชร์อาจเสียดอกเบี้ยต่ำถ้างวดนั้นผู้แข่งขันในการประมูลไม่มาก หรือผู้อื่นเล่นดอกเบี้ยไม่สูง แต่สำหรับการไปกู้ยืมจากนายทุนเงินกู้จะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราแน่นอนและดอกเบี้ยอัตราสูงกว่าการประมูลแชร์

(2) การค้ำประกัน เมื่อประมูลแชร์ได้ ถ้าเล่นแชร์กับบริษัทเงินแชร์จะมีการค้ำประกันด้วยบุคคล หรือถ้าเล่นแชร์แบบชาวบ้านจะไม่มีภาระค้ำประกันเลย ส่วนถ้าไปกู้เงินจากนายทุนเงินกู้ส่วนมากจะต้องมีทรัพย์สินไปวางค้ำประกันจนเป็นที่พอใจของนายทุนเงินกู้จึงจะสามารถได้เงินนั้นได้

1.7 ผลดีต่อผู้ประกอบการ ได้แก่กรณีของบริษัทเงินแชร์ เล่นแชร์กับลูกค้าหรือ เล่นแชร์แบบผล่มหรือท้าวแชร์ในการ เล่นแชร์แบบชาวบ้าน อาจนำเงินในงวดแรกที่ได้รับโดยไม่ต้องประมูลไปทำประโยชน์ต่าง ๆ ได้และมีโอกาสได้กำไรคุ้มค่าเนื่องจากไม่ต้องเสียดอกเบี้ยในเงินจำนวนนั้น

2. ผลเสียของการเล่นแชร์

2.1 ผลกระทบต่อการออมและการลงทุนภายในประเทศ การเล่นแชร์เป็นการดึงเงินออมส่วนหนึ่งจากตลาดการเงินในระบบ ทำให้ปริมาณเงินออมที่จะมีอยู่เพื่อนำไปใช้ในการผลิตหรือใช้ประโยชน์ในการลงทุนเพื่อสร้างผลผลิตก็จะมัน้อยลงไปด้วย และการใช้เงินออมในธุรกิจแชร์นั้นไม่ได้ถูกควบคุมให้เข้าไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจหรือพัฒนาประเทศ ถ้าผู้ที่ประมูลแชร์ไปได้ใช้เงินจำนวนนี้เพื่อการบริโภคในสินค้าฟุ่มเฟือย หรือนำไปลงทุนในธุรกิจที่ผิดกฎหมาย หรือนำไปลงทุนในธุรกิจที่ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจส่วนรวมเช่นนำไปลงทุนในธุรกิจที่ก่อให้เกิดความฟุ่มเฟือย นำไปกักตุนสินค้า เหล่านี้ เป็นต้น

2.2 ผลกระทบต่อระดับราคาของสินค้า เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยจากการเล่นแชร์อยู่ในอัตราที่สูงกว่าสถาบันการเงินในระบบ แต่ธุรกิจรายย่อยซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากนี้จำเป็นต้องพึ่งพาเงินทุนที่ได้จากการเล่นแชร์ เพราะไม่สามารถพึ่งตลาดการเงินในระบบได้ แม้ว่าจะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงก็ตาม ยิ่งไปกว่าขาดเงินทุนหมุนเวียน ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยนี้เป็นผลกระทบทำให้ต้นทุนสินค้าสูงขึ้นไปด้วย พ่อค้าจะผลักราคาทั้งหมดหรือบางส่วนจากผลกระทบนี้ให้แก่ประชาชนผู้บริโภคเป็นผลให้ราคาสินค้าสูงขึ้น เมื่อสินค้านำราคาแพงย่อมส่งผลกระทบต่อเงินเฟ้อได้

2.3 ความเสี่ยงภัย ความเสี่ยงภัยของผู้เล่นแชร์เกิดขึ้นได้หลายกรณีเช่นวงแชร์เล็กกลมไม่สามารถหาตัวท้าวแชร์ได้ ท้าวแชร์อุปโลกบุคคลที่ไม่มีตัวตนมาประมูลแชร์กรณียืมสิทธิ์เพื่อนประมูลแล้วไม่ยอมส่งค่าแชร์ต่อ หรือผู้ประมูลแชร์ได้ไม่สามารถส่งค่าแชร์ต่อสิงหนดิแชร์ เป็นต้น เหล่านี้เนื่องจากการเล่นยังนิยมระบบการเชื่อถือในตัวบุคคล โดยเฉพาะการเล่นแชร์ชาวบ้าน จะไม่มีการทำหลักฐานค้ำประกันนี้เอาไว้ เพียงอาศัยความเชื่อถือกันเท่านั้น ส่วนกรณีของบริษัทเงินแชร์แม้จะค้ำประกันด้วยบุคคลแต่บางครั้งไม่สามารถตามตัวผู้รับผิดชอบมาดำเนินคดีได้

2.4 ผลกระทบเนื่องจากแชร์ล้ม การที่แชร์ล้มเป็นไปได้สองทางคือเกิดจากท้าวแชร์หรือบริษัทเงินแชร์ไม่สุจริตมีการโกงแชร์หรือเกิดจากผู้เล่นแชร์เองประมูลแชร์แล้วไม่ชำระหนี้อันเกิดจากการประมูลนั้น การที่แชร์ล้มนี้ก่อให้เกิดผลเสียดังต่อไปนี้

ก) ผลกระทบเป็นวงกว้าง เนื่องจากการเล่นแชร์เป็นการเล่นของกลุ่มคนกระจ่ายเป็นวงกว้าง บุคคลหนึ่งอาจเล่นแชร์หลายวงและเมื่อมีการหนีแชร์ย่อมกระทบวงแชร์ที่บุคคลนั้นเล่นทั้งหมด ผู้ได้รับความเสียหายจากการหนีแชร์เป็นจำนวนมาก เกิดผลกระทบต่อไปยังธุรกิจการค้าของผู้ร่วมเล่นแชร์คนอื่น ๆ เนื่องจากขาดทุนจากการเล่นแชร์ เงินทุนหมุนเวียนไม่คล่องตัวเกิดความชะงักงันในการประกอบธุรกิจ

ข) เมื่อแชร์ล้มเนื่องจากท้าวแชร์หรือบริษัทเงินแชร์ทุจริต ผู้เล่นแชร์เพียงแต่นำเรื่องขึ้นฟ้องคดีในทางแพ่ง ซึ่งความผิดทางคดีแพ่งไม่มีโทษจำคุกมีแต่ให้ชดเชยค่าเสียหาย เมื่อผู้ถูกฟ้องร้องไม่มีเงินชดเชยก็จะยอมเป็นบุคคลล้มละลายในที่สุดผู้เล่นแชร์ก็จะไม่ได้รับเงินคืนแล้วยังต้องเสียเวลาในการติดตามและค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องดำเนินคดีอีกด้วย

ค) เป็นผลกระทบต่อสังคม เมื่อมีการโกงแชร์กันขึ้น และผู้ถูกโกงไม่มีโอกาสที่จะได้รับเงินคืนตามวิธีทางของกฎหมายก็อาจจะเป็นเหตุให้เกิดการกระทำผิดทางอาญาขึ้นได้ เช่นการวิวาททำร้ายร่างกายและอาจถึงขนาดฆ่ากันได้

ความคุ้มครองของกฎหมายต่อการ เล่นแชร์ในปัจจุบัณ

เนื่องจากในปัจจุบัณยังไม่มีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองทั้งผู้ประกอบการและประชาชนผู้เล่นแชร์โดยเฉพาะ จึงมีคำถามว่าเมื่อเกิดปัญหาจากการเล่นแชร์ขึ้น เช่น บริษัทเงินแชร์หรือท้าวแชร์รับชำระเงินแชร์จากผู้เล่นแชร์แล้วไม่ยอมจ่ายเงินให้ผู้ประมุขได้ ผู้ประมุขได้เมื่อรับเงินที่ประมุขได้แล้วไม่ยอมชำระหนี้ค่าแชร์ที่ค้างชำระต่อไป หรือเมื่อเกิดการล้มแชร์บริษัทเงินแชร์หรือท้าวแชร์ไม่รับผิดชอบต่อผู้ที่ยังไม่ประมุขแชร์ เป็นต้น โดยอาศัยกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัณผู้ได้รับความเสียหายสามารถที่จะฟ้องร้องบังคับคดีได้หรือไม่ กฎหมายอะไรบ้างในปัจจุบัณนี้สามารถคุ้มครองผู้ประกอบการและผู้เล่นแชร์ และในการคุ้มครองบุคคลดังกล่าวสามารถคุ้มครองได้มากน้อยเพียงไร สิ่งที่สามารถตอบปัญหาเหล่านี้ได้คือคำพิพากษาฎีกาที่ผ่านมาซึ่งได้วินิจฉัยเกี่ยวกับการเล่นแชร์เอาไว้ตามเรื่องที่ได้นำขึ้นฟ้องร้องคดีต่อศาลเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยอาจถือเป็นบรรทัดฐานในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเล่นแชร์ได้ และเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าเมื่อผิดขึ้นฟ้องร้องต่อศาลแล้วจะได้รับความคุ้มครองมากน้อยเพียงไร ซึ่งสามารถแยกหัวข้อการพิจารณาถึงปัญหาเหล่านี้โดยอาศัยคำพิพากษาฎีกาที่ผ่านมาได้เป็น 7 หัวข้อด้วยกันคือ

1. ความสามารถในการป้องกัน
2. อัตราดอกเบี้ยในการประมวลผล
3. สิทธิและหน้าที่ของนายวงแชร์หรือท้าวแชร์
4. สิทธิและหน้าที่ของผู้เล่นแชร์
5. การเลิกสัญญาเล่นแชร์
6. ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันนายวงแชร์
7. อายุความในการฟ้องร้องคดี

รายละเอียดของแต่ละหัวข้อ มีดังนี้

1. ความสามารถในการป้องกัน

การเล่นแชร์เป็นสัญญาชนิดหนึ่งที่สามารถที่จะฟ้องร้องบังคับคดีได้ แม้ว่าไม่ได้มีการทำหลักฐานเป็นหนังสือก็ตาม เหตุผลซึ่งสนับสนุนคือคำพิพากษาฎีกา ซึ่งได้วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานดังนี้

1.1 การเล่นแชร์เป็นสัญญาชนิดหนึ่ง จากคำพิพากษาฎีกาที่ 931/2480, 762/2505, 2253/2518 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 114 สรุปได้ว่า การเล่นแชร์เป็นสัญญาชนิดหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะไม่เหมือนกับลักษณะของสัญญาอื่น ๆ ที่ระบุไว้ในเรื่องของเอกเทศสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สาเหตุที่ศาลได้ตัดสินว่าเป็นสัญญาชนิดหนึ่งเนื่องจาก การเล่นแชร์เกิดจากการแสดงเจตนาเอาไว้ก่อนว่าจะร่วมเล่นแชร์ด้วยกัน นอกจากนี้ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการที่จะตกลงทำสัญญาผูกพันกัน แล้วตั้งชื่อของสัญญานั้นว่าอย่างไรก็ได้ แม้ว่าข้อตกลงในสัญญานั้นจะไม่เหมือนกับที่กฎหมายใด ๆ ได้ระบุเอาไว้ ถ้าไม่ไปขัดกับกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว ถือว่าสัญญานั้นสามารถฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ และไม่ถือว่าสัญญานั้นเป็นโมฆะ ดังนั้นการเล่นแชร์จึงเป็นสัญญาทางแพ่งชนิดหนึ่งที่สามารถที่จะนำเอาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้ได้ เช่น การแสดงเจตนา ความสามารถ ความสมบูรณ์ของสัญญา การเป็นโมฆะหรือโมฆียะ การให้สัตยาบัน เงื่อนไข เงื่อนไขเวลา ตลอดจนการเลิกสัญญาเล่นแชร์ เช่นเดียวกับนิติกรรมสัญญาอย่างอื่น ๆ

1.2 การเล่นแชร์เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย จากคำพิพากษาฎีกาที่ 806/2501 และ 2253/2518 ได้วินิจฉัยโดยสรุปว่า ในขณะที่ยังไม่มีการห้ามโดยชัด

แจ้งเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเล่นแฮร์ และการเล่นแฮร์ก็ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้นเมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาล ศาลก็จะพิจารณาบังคับคดีให้ ในฐานะที่เป็นนิติกรรมสัญญาอย่างหนึ่ง เนื่องจากไม่ถือว่าการเล่นแฮร์เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

1.3 หนี้สินเกิดจากการเล่นแฮร์สามารถฟ้องร้องเรียกคืนได้ จากคำพิพากษาฎีกาที่ 1327/2500 และ 453-460/2501 ได้วินิจฉัยโดยสรุปว่า การเล่นแฮร์ไม่ใช่การพนันชั้นต่อเนื่องจาก

(1) ไม่มีการแพ้ชนะด้วยการเสี่ยงโชค

(2) ไม่มีลักษณะที่นายวงแฮร์พนันชั้นต่อกับผู้เล่นแฮร์ ถ้าผู้เล่นแฮร์คนใด

ประมูลแฮร์ไม่ได้ก็มีโอกาสที่จะประมูลใหม่ในงวดต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เงินที่เกิดจากการเล่นแฮร์ถือว่าเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย สามารถที่จะทวงคืนได้เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาการเล่นแฮร์โดยการฟ้องร้องบังคับคดีหรือวิธีอื่นใดก็ตาม ซึ่งตรงข้ามกับการพนันชั้นต่อเงินที่ยึดกันในขณะการเล่นการพนันหรือเงินที่ได้จากการเล่นการพนัน จะทวงคืนไม่ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 853

1.4 ความสามารถในการฟ้องร้องบังคับคดีถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ จากคำพิพากษาฎีกาที่ 629/2486, 1327/2500, 284/2512, 2253/2518 ได้วินิจฉัยโดยสรุปว่า การเล่นแฮร์ไม่มีกฎหมายใดบังคับว่าจะต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดง ดังนั้นจึงสามารถที่จะฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ ตามหลักของสัญญาทั่วไป

1.5 ในการวินิจฉัยของศาลต้องอาศัยประเพณีของการเล่นแฮร์ จากคำพิพากษาฎีกาที่ 411/2476, 1394/2479, 1227/2506, 1378/2515 ได้กล่าวถึงประเพณีการเล่นแฮร์ไว้โดยสรุปว่า เพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 วรรค 2 บัญญัติไว้ว่า "เมื่อใดไม่มีบทกฎหมายที่จะยกเอามาปรับกับคดีได้ ท่านให้วินิจฉัยคดีนั้นตามครรลองจารตประเพณีแห่งท้องถิ่น" ศาลฎีกาจึงวินิจฉัยว่า เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการเล่นแฮร์ไว้โดยเฉพาะ เมื่อมีการฟ้องร้องบังคับคดีกันขึ้น ในการต่อสู้คดีกันจะต้องมีหน้าที่นำสืบให้ศาลเห็นโดยชัดแจ้งว่า โดยข้อเท็จจริงแล้วมีประเพณีการเล่นแฮร์ยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างไร เนื่องจากข้อเท็จจริงนี้ไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่คนทั่วไปรู้กันและศาลไม่สามารถที่จะรู้ได้เอง การวินิจฉัยของศาลจะยึดถือประเพณีการเล่นแฮร์เป็นหลัก (ได้กล่าวถึงรายละเอียดของประเพณีการเล่นแฮร์มาแล้วในหน้า 148)

2. อัตราดอกเบี้ยในการประมูลแชร์

การเล่นแชร์ไม่ถือว่าเป็นการกู้ยืม แม้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือก็ฟ้องร้องกันได้ ดังนั้นการเล่นดอกเบี้ยในการประมูลแชร์กันในแต่ละงวดนั้นจึงไม่ถือเป็นกาให้ดอกเบี้ยในการกู้ยืมด้วย เพราะเป็นลักษณะของการประมูลว่าใครจะให้ประโยชน์สูงกว่ากันเท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดอัตราให้เรียกฟ้องกันได้แต่อย่างใด จึงไม่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 เรื่องการกู้ยืมเงิน ซึ่งห้ามไม่ให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปี ดังนั้นผู้เล่นแชร์จึงสามารถเล่นดอกเบี้ยในการประมูลแชร์ได้ตามต้องการโดยดอกเบี้ยที่เล่นนั้นไม่มีกฎหมายกำหนดอัตราขึ้นสูงสุดเอาไว้ ในการฟ้องร้องบังคับคดีจึงสามารถเรียกเอาดอกเบี้ยประมูลแชร์ที่ผู้ผิดสัญญา เล่นแชร์ค้างชำระคืนได้ด้วย เนื่องจากดอกเบี้ยที่ได้รับจากการประมูลแชร์ไม่เป็นเงินที่ได้มาจากการกู้ยืมและไม่ผิดกฎหมาย ซึ่งสามารถดูในรายละเอียดได้จากคำพิพากษาฎีกาที่ 698/2506 และ 1631-1634/2508

3. สิทธิและหน้าที่ของนายวงแชร์หรือท้าวแชร์

เนื่องจากยังไม่มีความหมายกำหนดถึงสิทธิและหน้าที่ของนายวงแชร์หรือท้าวแชร์ไว้ ดังนั้นในการนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลจึงวินิจฉัยตามประเพณีการเล่นแชร์โดยกำหนดสิทธิและหน้าที่ของนายวงแชร์และท้าวแชร์ไว้ดังนี้

1) หน้าที่ของนายวงแชร์หรือท้าวแชร์

(ก) มีหน้าที่ในการควบคุมให้การเล่นแชร์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เช่น ต้องติดตามทวงถามให้ผู้เล่นแชร์ทุกคนชำระค่าแชร์ตามกำหนดเวลา และเมื่อถึงกำหนดเวลาในการประมูลแชร์นายวงแชร์ต้องทำหน้าที่เป็นคนกลาง และจัดให้มีการประมูลแชร์ในแต่ละงวดนั้นดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและเที่ยงธรรม

(ข) มีหน้าที่ออกเงินใช้หนี้แทนผู้เล่นแชร์ที่ไม่ชำระค่าแชร์ไปก่อนในกรณีที่ผู้เล่นแชร์นั้นไม่ชำระหนี้ตามกำหนดเวลาหรือมีการหนีแชร์ หรือในกรณีวงแชร์ล้มโดยมีข้อแม้ในการรับผิดชอบ ถ้าหากพฤติการณ์เป็นที่เข้าใจกันระหว่างผู้เล่นหรือมีประเพณีการเล่นแชร์กันว่านายวงแชร์ตกลงยินยอมเป็นผู้รับผิดชอบใช้เงินแก่ผู้เล่นแชร์ที่ยังไม่ได้ประมูลแชร์ในเมื่อวงแชร์ล้ม นายวงแชร์จะมาอ้างที่หลังไม่ได้ว่าเงินที่ได้มาจากผู้เล่นแชร์นั้นเป็นลาภมิควรได้ไม่จำเป็นต้องชำระคืน เนื่องจากการเล่นแชร์เป็นการเล่นโดยไม่ผิดกฎหมายเงินที่ได้จากการเล่นแชร์

สิ่งไม่ถือว่าเป็นลาภมิควรได้สามารถฟ้องร้องเรียกคืนได้

2) สิทธิของนายวงแชร์หรือท้าวแชร์

(ก) นายวงแชร์หรือท้าวแชร์มีสิทธิที่จะได้รับเงินจากวงเงินแชร์ในงวดแรก โดยไม่ต้องมีการประมูลแชร์ และไม่ต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ผู้เล่นแชร์

(ข) ถ้าผู้เล่นแชร์ที่ประมูลแชร์ไปแล้วไม่ยอมชำระหนี้ หรือเกิดการล้มแชร์ ทำให้นายวงแชร์ต้องชำระหนี้แทนไปก่อน นายวงแชร์ย่อมมีสิทธิฟ้องร้องเอากับผู้เล่นแชร์คนนั้นได้ พร้อมทั้งดอกเบี้ยนับแต่วันที่นายวงแชร์ได้ชำระเงินแทน แม้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ เนื่องจากไม่เป็นการกู้ยืม หุ้นส่วน หรือพนันชันท่อ แต่พฤติการณ์คล้ายกับการค้าประกัน ดังนั้นเมื่อผู้เล่นแชร์ฟ้องนายวงแชร์ให้ชำระเงินค่าแชร์ เนื่องจากแชร์ล้มหรือผู้เล่นแชร์บางคนไม่ชำระค่าแชร์ตามกำหนด นายวงแชร์ไม่มีสิทธิที่จะขอให้ศาลเรียกผู้เล่นแชร์อื่น ๆ เข้ามาเป็นจำเลยร่วม นายวงแชร์ต้องชำระเงินแชร์ให้กับผู้ที่มีสิทธิได้รับเงินค่าแชร์นั้นไปก่อน แล้วจึงฟ้องร้องไล่เบี้ยเอาจากผู้ผิดนัดชำระหนี้ในภายหลัง (ดูรายละเอียดได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1327/2500, 453-460/2501, 698/2506, 1227/2506, 1631-1634/2508, 284/2516, 2253/2518 และ 1610/2520)

4. สิทธิและหน้าที่ของผู้เล่นแชร์

ในการวินิจฉัยของศาลได้วินิจฉัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของผู้เล่นแชร์ โดยการนำสืบจากประเพณีการเล่นแชร์ไว้ดังนี้

1) หน้าที่ของผู้เล่นแชร์

(ก) มีหน้าที่ชำระค่าแชร์ในแต่ละงวดโดยตรงต่อนายวงแชร์หรือท้าวแชร์ สำหรับในกรณีที่ผู้ประมูลแชร์ได้เขียนเช็คลงวันที่ล่วงหน้ามอบให้แก่นายวงแชร์หรือผู้เล่นแชร์ที่ยังไม่ได้ประมูลเพื่อเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ ต่อมาเมื่อผู้ประมูลได้นั้นได้มีการชำระหนี้ค่าแชร์ที่ค้างชำระต่อนายวงแชร์แล้วจึงไม่ต้องชำระเงินตามเช็คที่ออกให้เป็นประกันการชำระหนี้อีก ดังนั้นแม้ต่อมาธนาคารปฏิเสธการไต่เงินตามเช็คที่ออกไปนั้น โดยอ้างว่าบัญชีของผู้เล่นแชร์ที่ออกเช็คค้างประกันมีเงินไม่พอหรือด้วยเหตุอื่นก็ตาม ผู้นั้นก็ไม่มีผิดตามพระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็คเนื่องจากได้ชำระหนี้ที่เป็นตัวเงินแก่นายวงแชร์ไปแล้ว

(ข) ผู้ที่ประมูลแชร์ได้จะต้องรับผิดชอบชำระ เงินค่าหุ้นแชร์ที่ค้างชำระพร้อมดอกเบี้ยที่เล่นประมูลในงวดที่ประมูลได้ ในกรณีที่ผู้ประมูลแชร์ได้คนใดทำหนังสือสัญญา กู้เงินที่ประมูลได้ให้นายวงแชร์ไว้ ผู้ประมูลแชร์นั้นก็ต้องรับผิดชอบที่จะชำระ เงินตามจำนวนที่ระบุไว้ในหนังสือสัญญานั้น

2) สิทธิของผู้เล่นแชร์

(ก) ผู้ที่ประมูลแชร์ได้มีสิทธิที่จะได้รับ เงินแชร์ ไปตามที่ได้มีการตกลงกันไว้ , ถ้าหากในงวดที่ประมูลได้มีผู้ เล่นแชร์รายใดไม่ชำระค่าแชร์ผู้ประมูลได้ก็มีสิทธิที่จะ เรียกร้องให้นายวงแชร์หรือท้าวแชร์ชดใช้ส่วนที่ขาดไปให้ก่อนได้ แต่ผู้ประมูลแชร์ได้ไม่มีสิทธิที่จะใช้วิธีหักกลบลบหนี้กับผู้ เล่นแชร์คนอื่น

(ข) ในกรณีที่ผู้ประมูลแชร์ได้ได้ทำหนังสือสัญญา ยืม เงินมอบให้แก่ผู้ เล่นแชร์ที่ยังไม่ได้ประมูลยึดถือไว้เป็นหลักฐานและ เป็นการรับผิดชอบต่อกันโดยตรง โดยมีนายวงแชร์ ลงลายมือชื่อในหนังสือนั้นในฐานะ เป็นผู้ค้ำประกัน เมื่อ เกิดกรณีแชร์ล้มผู้ เล่นแชร์ที่ยังไม่ได้ประมูลแชร์มีสิทธิฟ้องร้อง เรียก เอาหนี้ตามหนังสือสัญญา ยืม เงินนั้นจากผู้ประมูลแชร์ได้ที่ยังไม่ได้ชำระ เงินตามสัญญา ยืม เงินนั้น แต่ถ้าการเล่นแชร์นั้นยังไม่มี การเลิกล้มเสียก่อน ผู้ที่ยังไม่ได้ประมูลแชร์ ไม่มีสิทธิที่จะ เรียก ร้องให้ผู้ประมูลแชร์ได้ชำระ เงินตามสัญญา โดยที่ตนยังไม่ได้ประมูลแชร์นั้น

(ค) ผู้เล่นแชร์มีสิทธิที่จะบอกเลิกการเล่นแชร์ได้ เนื่องจากการเล่นแชร์ เป็นสัญญาชนิดใหม่ แต่ถ้ามีการ เลิกสัญญาแชร์ เนื่อง จากแชร์ล้มก่อนที่จะครบกำหนดวงแชร์ ผู้เล่นแชร์ที่ยังไม่ได้ประมูลมีสิทธิที่จะฟ้องผู้ เล่นแชร์คนอื่นซึ่งประมูลแชร์ไปแล้วให้คืนหนี้ที่ค้างชำระนั้นได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดกรณีแชร์ล้มขึ้น ผู้เล่นแชร์ที่ยังไม่ได้ประมูลแชร์มี สิทธิที่จะ เรียกเอาเงินที่ตนส่งค่าแชร์ไปแล้วพร้อมดอกเบี้ยคืนจากนายวงแชร์หรือผู้ เล่นแชร์คนอื่นที่ประมูลแชร์ไปแล้วได้ (ดูรายละเอียดจากคำพิพากษาฎีกาที่ 411/2476 , 1327/2500 , 453-460/2501 , 764/2502 , 109-111/2507 , 1378/2515 , 2019/2515 , 3348-3349/ 2516 และ 2253/2518)

5. การเลิกสัญญาเล่นแชร์

ผู้เล่นแชร์มีสิทธิที่จะ เลิกสัญญา เล่นแชร์ได้ก่อนสิ้นลู่ระยะเวลาในการเล่น แชร์ การตกลงเลิกเล่นแชร์นี้จะมีผลทำให้ทุกฝ่ายกลับคืนสู่ฐานะเดิมกล่าวคือ ถ้ามีหนี้สินแก่กันก็ต้อง

ชำระคืน และสามารถฟ้องร้องบังคับคดีให้คืนเงินกันได้ ซึ่งสามารถดูในรายละเอียดได้จาก คำพิพากษาฎีกาที่ 908/2472, 621-623/2473 และ 2019/2519

6. ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันนายวงแชร์

ในกรณีที่มีการตกลงกันว่า นายวงแชร์จะต้องมีผู้ค้ำประกัน เพื่อเป็นหลักประกัน แก่ผู้เล่นแชร์ว่านายวงแชร์จะไม่มีการโกงแชร์ และถ้ามีการโกงแชร์แล้วผู้ค้ำประกันจะเป็นผู้รับผิดชอบในหนี้สินทั้งหมดของนายวงแชร์ ดังนั้นถ้าผู้ค้ำประกันนายวงแชร์ทำหนังสือไว้เป็นหลักฐาน ลงลายมือชื่อของผู้ค้ำประกัน เกี่ยวกับการรับรองหรือค้ำประกันนายวงแชร์แล้ว ผู้ค้ำประกันจะต้อง รับผิดชอบในหนี้สินที่เกิดขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้รับรอง และในกรณีที่ผู้ค้ำประกันดังกล่าวขอลาออก จากเป็นผู้ค้ำประกันหลังจากที่ได้มีการ เล่นแชร์แล้ว ผู้ค้ำประกันก็ยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้สิน ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการ เล่นแชร์นั้น เพราะถือว่าเป็นหนี้สินที่เกิดขึ้นก่อนลาออก ซึ่งสามารถดูใน รายละเอียดได้จากคำพิพากษาฎีกาที่ 804/2475, 987/2475

7. อายุความในการฟ้องร้องคดี

อายุความในการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับการ เล่นแชร์ เช่น ฟ้องบังคับให้ผู้เล่นแชร์ ชำระหนี้ค่าแชร์ที่ค้างชำระหรือ ฟ้องบังคับนายวงแชร์ให้ชำระ เงินแชร์ที่ประมูลได้ในส่วนที่ขาดไป ให้แก่ผู้ประมูลแชร์ได้ เหล่านี้มีอายุความ 5 ปี กล่าวคือให้ฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ภายใน 5 ปี นับแต่เกิดเหตุการณ์ที่จะต้องฟ้องร้องบังคับคดี ซึ่งสามารถดูในรายละเอียดได้จากคำพิพากษาฎีกา ที่ 655/2480, 244/2516 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 166

จากข้อวินิจฉัยของศาลฎีกา เกี่ยวกับการ เล่นแชร์ข้างต้นสรุปได้ว่าความคุ้มครองของกฎหมายต่อการ เล่นแชร์ในปัจจุบัน มีดังนี้

(1) ยังไม่มีกฎหมายใดที่จะคุ้มครองผู้ประกอบการและผู้เล่นแชร์โดยเฉพาะ ดังนั้นเมื่อมีการผิดสัญญาการเล่นแชร์กันขึ้นก็ต้องนำ เรื่องขึ้นฟ้องร้องต่อศาลในการบังคับคดี ให้ชำระหนี้แก่กันเป็น เรื่อง ๆ ไป

(2) ในการฟ้องร้องต่อศาลนั้น การต่อสู้คดีจะต้องมีการนำสืบ และพิสูจน์ ให้ศาลเห็นว่าได้มีประเพณีการเล่นแชร์ในท้องถิ่นนั้นอยู่อย่างใด หรือมีข้อตกลงโดยชัดแจ้งประการ ใด โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่ได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือการนำสืบจะยุ่งยากมากขึ้น ในการนี้ศาลจะ ตัดสินตามข้อเท็จจริงในคดีที่ปรากฏเป็น เรื่อง ๆ ไป

(3) ล่าเหตุที่จะต้องมีการนำสืบและพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า ได้มีประเพณีในท้องถิ่นนั้นเป็นอย่างไร หรือมีข้อตกลงกันโดยชัดแจ้งประการใดนั้น เนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนดถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้เล่นไว่ ดังนั้นความผูกพันระหว่างกันจึงต้องเป็นไปตามที่ได้มีการแสดงเจตนาไว้ก่อนที่จะมีการตกลงร่วมเล่นแชร์ด้วยกัน โดยถือเอาประเพณีที่ได้เล่นสืบต่อกันมาเป็นข้อกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้เล่นแชร์

นอกจากนี้ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2527 รัฐบาลได้ออกพระราชกำหนด "การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน" ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 12 พฤศจิกายน 2527 ตลอดระยะเวลาที่มีการยกเรื่องและพิจารณาพระราชกำหนดดังกล่าวเพื่อประกาศใช้ ได้มีข่าวปรากฏผ่านสื่อมวลชนเป็นระยะ ๆ โดยเรียกชื่อพระราชกำหนดนี้โดยทั่วไปว่า "พระราชกำหนดคุมแชร์" ทำให้มีผู้เข้าใจว่าถ้ากฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้เมื่อใด การเล่นแชร์ทั้งหลายก็ต้องสิ้นสุดลงจึงทำให้เกิดความสับสนในหมู่ประชาชนไม่น้อย ดังนั้นประเด็นที่จะต้องพิจารณาคือ การเล่นแชร์ที่เล่นกันโดยทั่วไป นั้นมีลักษณะตรงกับกรกระทำที่พระราชกำหนดดังกล่าวบัญญัติห้ามไว้หรือไม่ ถ้าจะดูจากเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับดังกล่าวซึ่งได้บันทึกไว้ท้ายพระราชกำหนดโดยระบุไว้ว่า "เนื่องจากขณะนี้ปรากฏว่า มีการกู้ยืมเงินหรือรับฝากเงินจากประชาชนทั่วไป โดยมีการจ่ายดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์อย่างอื่นตอบแทนให้สูงเกินกว่าประโยชน์ที่ผู้กู้ยืมเงิน หรือผู้รับฝากเงิน จะพึงหามาได้จากการประกอบธุรกิจตามปกติ โดยผู้กระทำได้ลวงประชาชนที่หวังจะได้ดอกเบี้ยในอัตราสูง ให้นำเงินมาเก็บไว้กับตนด้วยการใช้วิธีการจ่ายดอกเบี้ยในอัตราสูงเป็นเครื่องล่อใจ แล้วนำเงินที่ได้มาจากการกู้ยืมหรือรับฝากเงินรายอื่น ๆ มาจ่ายเป็นดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือผู้ฝากเงินรายก่อน ๆ ในลักษณะต่อเนื่องกัน ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการฉ้อโกงประชาชน..." จากเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพระราชกำหนดดังกล่าวมุ่งที่จะควบคุมการกระทำของบุคคลใดที่รับเงินจากบุคคลอื่นแล้ว นำเงินนั้นมาจ่ายให้แก่บุคคลอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องดังที่เรียกทั่วไปว่า "แชร์น้ำมัน" แต่การเล่นแชร์ของประชาชนทั่วไปนั้น เป็นการตกลงนำเงินมาหมุนเวียนเปลี่ยนกันไปใช้จนครบโดยวิธีการประมูลแล้วก็ยุติลง ไม่มีลักษณะเป็นการใช้ "เงินต่อเงิน" ดังนั้นจึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชกำหนดฉบับนี้แต่อย่างใด ซึ่งสามารถดูรายละเอียดเกี่ยวกับพระราชกำหนดดังกล่าวในภาคผนวก ฉ. หน้า 292